National Li rary 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

National Library
Bibliothèque nationale
AUG 20 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/c/4/5

Second class mail registration number 1080

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 49 (2781) XXX aastakäik

Teisipäeval, 30. juunil 1981 — Tuesday, June 30, 1981

Üksiknumbri hind 50 centi

Poola kriisi ohtlikud päevad

Lech Walesa kutsus töölisi hoiduma venelaste provokatsioonist

VARSSAV — Poola kriis, mis on kestnud peagu aasta, on jõudnud uude järku. Kui seda seni vaadati kui Poola tööliste ja kommunistliku valitsuse vahelist konflikti, siis nüüd pole see enam sisemine võitlus parteivõimu vastu, vaid on võtnud rahvusvahelise konflikti mõõtmed Poola ja N. Liidu vahel. Selles arenguastmes on kriis eriti ohtlik Poolale.

See on olnud mõneti asjade loomulik areng, kuna need uuendused, mida Poola valitsus Poola töölistele võimaldas, on nüüd ohustamas N. Liidu põhilist võimustruktuuri, kus ei tohi olla kõrvalekaldumisi parteiliinist.

Viimastel nädalatel on N. Liidus mitmel korral ja üha rangemate ähvardustega hoiatatud Poolat ja mitmete poliitiliste vaatlejate arvates läheneb Poola saatus oma osustavaile tundidele.

N. Liit on sageli teiste riikide siseasjadesse tungimisel kasutanud mitmesuguseid vabandavaid asjaolusid ja tavaliselt kohalike jõudude poolt appikutsumisi.

Seekord on N. Liidu ajakirjandus täitnud järjest mõjukamat osa poolakate korrale kutsumisel, tuues pidevalt esile nõukogude vastast tegevust ja meeleolu.

Möödunud nädalal hoiatas Poola iseseisvate ametiühingute liidu Solidaarsuse juht Lech Walesa jälle oma 10-miljonilist liikmeskonda, et nad hoiduksid suuremaisse N. Liidu poolt lavastatud provokatsioonidesse sekkumisest, mis annaks N. Liidule põhjuse Poola asjusse osaliseks tulemast. Eriti ohtlikud on Poolale Poola kommunistliku partei kongressi eelsed päevad, millisele ajale on arvestatud ka võimalik venelaste interventsioon.

L. Walesa juhtis Solidaarsuse Varssavi osakonna delegaatide tähelepanu asjaolule, et nad neisse provokatsioonidesse sekkumisega ei määriks ametiühingu nime, mis annaks venelastele uusi põhjusi N. Liidu vastase ja kontrrevolutsioonilise tegevuse leidmiseks.

L. Walesa ütles, et enne kongressi on karta suuri provokatsioone, kuigi ei ole teada kuidas neid lavastatakse.

Walesa mõistis hukka ka viimastel nädalail toimunud N. Liidu sõdurite monumentide määrimised, mis on üks moodus venelastevastase meeleolu esile toomiseks.

Selle asemel kutsus Walesa üles töölisi uueks taktikaks, mis oleksid vastavalt olukordadele muudetud ja efektiivsemad endistest, muude hulgas protesteerimise viis, mis jätab ühiskonnale otsustamise võimaluse.

Poola kommunistliku partei esimees Varssavis ütles,

et Poola kriisi aeglane lahendamine on tingitud sotsialismi vastasest tegevusest, kus kontrrevolutsionäärid kasutavad kogu oma jõudu uuteks ofensiivideks, mis võib ohustada kogu Poola eksistentsi.

Poola kontrrevolutsioonilise liikumise kiiret maha surumist nõudis äsja ka Brezhnev Poola võimudele saadetud kirjas. Kiri andis uut hoogu arvamistele, et N. Liidul on kavatsus Poola okupeerimiseks, juba enne eelnimetatud kongressi, mis algab 14. juulil.

Möödunud pühapäeval sai teatavaks, et Poolas toimuvast kommunistliku partei kongressist võtab osa ka N. Liidu välisminister Andrei Gromõko. Kõrge külaline saabub kohale juba enne kongressi algust ja tahab oma külaskäiguga näidata N. Liidu tõsist muret Poola töölisliikumise arengu üle.

Kanada jälle postistreigi segaduses

„Vaba Eestlase" käesoleva numbri trükkimisel ei olnud veel selgust, kas Kanada pääseb ähvardavast postiteenistujate streigist või täitub postiteenijate ametiühingu lubadus lõpetada töö keskööl vastu teisipäeva. Esmaspäeva hommikul olid väljavaated kokkuleppeks väga väikesed, kui valitsus ei teeks omalt poolt nõuetavaid järelandmisi.

Terry Fox surnud

VANCOUVER — Terry Fox, noor vähjahaiguse ohver, kelle julgus haaras kogu Kanada rahvast ja kellest sai otse rahvuskangelane, jäi möödunud laupäeva õhtul komasse ja suri pühapäeva hommikul, kuu aega enne oma 23-ndat sünnipäeva.

Kanada valitsus hindas alles hiljuti Terry Foxi, andes talle Kanada medali ja postiminister tegi teatavaks, et esimese elava inimesena antakse Kanadas tema auks välja postmark; viimane erakordne samm jäi siiski posthuumseks. Kanada valitsus on tema mälestuse rõhutamiseks andnud korralduse lipud poole masti tõmmata kõigil valitsuse hoonetel ja laevadel.

Atentaadikatse ka Gandhi vastu

NEW DELHI — Relvastatud noormees hüppas Patna lennuväljal hangaari lähedaselt müürilt lennuväljale, kui India peaminister Indira Gandhi saabus linna. Noormees võeti julgeolekumeeste poolt kinni ja politsei võttis temalt ära kodus tehtud revolvri ja 4 padrunit. Indira Gandhi oli lennanud Patnasse suuremale kõnekoosolekule. Pole teada, kui lähedale noormees peaministrile jõudis minna, enne kui ta kinni võeti. Suurel rahvakogunemisel Gandhi kritiseeris USA-d India naabri ja võistleja Pakistani relvastamise pärast.

Inglismaa vähendab sõjalaevastikku

LONDON — Inglismaal planeeritakse suuri ümberkorraldusi riigikaitse alal, mille all kannatab eriti merevägi. Briti kuninglik laevastik kaotab üheksa sõjalaeva oma 59-st sõjalaevast koosnevast laevastikust ning saadud kokkuhoiu arvel maksetakse tuumapommide eest. Briti kaitseminister John Nott teatas, et Inglismaa kavatseb täita oma kohustusi NATO vastu ja suurendada oma sõjalisi väljaminekuid 3 protsendi võrra aastas järgmise nelja aasta jooksul.

Rekordiline teraviljasaak Kanadas

OTTAWA — Kanada preeriaprovintsid annavad praeguste kalkulatsioonide kohaselt käesoleval aastal rekordilise teraviljasaagi. Winnipegis asuva teraviljakasvatajate keskorganisatsiooni ennustuste kohaselt ulatub käesoleva aasta saak 41,8 miljoni meetrimõõdustiku tonnini, kuna senine rekord, mis saavutati 1976. aastal, oli 38,4 miljonit tonni. Rekordilise saagi põhjustavad ideaalsed ilmad ning teravilja alla paigutatud senisest suurem põllupind.

Juudid nõuavad natsiprotsesse

Juudi Kaitseliiga juht süüdistab Kanada kohtuministrit passiivsuses

Kanada Juudi Kaitseliidu juht Meir Halevi süüdistab Torontos Kanada kohtuminister Robert Kaplan'i, et see ei ole täitnud oma lubadusi Kanadas elavate natsi sõjakurjategijate vastutusele võtmiseks. Halevi mainis, et Kanadas on üle 200 natsi sõjakurjategija, kellede vastutusele võtmiseks tuntud natsiküttt Simon Wiesenthal olevat andnud Robert Kaplanile üle vajalikke materjale.

Sõjakas Halevi mainib, et Lätis mõisteti tagaselja 1965. aastal surma üks Willowdale'is elav mees,

kes juhtis Lätis natsi-tüüpi organisatsiooni, kes olevat süüdi paljude kristlaste ja juutide surmas Teise maailmasõja ajal.

New Yorgis külastas kolmeliikmeline juutide delegatsioon Eesti Maja, kus neil olid kõnelused Ed. Vallaste, Paul Saare ja Juta Virkmaa-Ristsooga koostöö loomiseks eesti ja juudi rahvusgruppide vahel. Juudi delegatsioon deklareeris,

et praegused natsi protsessid võivad külvata vihavaenu üksikute rahvusgruppide vahele ja seda tulevat vältida.

Arvatakse, et külaskäik toimus seoses praegu Ühendriikides käimas oleva eestlase K. Linnase protsessiga, keda juudid süüdistavad sõjakuritegudes. K. Linnase protsessil tehti möödunud nädalal kahenädalane vaheaeg.

Suur relvaabi Iisraelile

USA andnud 1948. aastast alates 14 miljardit dollarit

WASHINGTON — Ühendriigid on andnud 1948. aastast saadik Iisraelile tohutu abi relvastamiseks, nagu mainitakse Washingtonis asjaomastes ringkondades. Iisraelile on antud nende aastate jooksul ühel või teisel viisil sõjalist abi 14 miljardi dollari suuruses summas. Nende suurte toetuste taustal kujutab Iisrael endast teist suuremat sõjalise abi saajat Lõuna-Vietnami kõrval, keda Ühendriikid üritasid päästa ähvardava kommunismiohu küüsist.

Suurem osa sellest rahast on läinud laenude ja toetustena moodsate relvade soetamiseks. Kuid lisaks sellele summale anti Iisraelile erakorraliselt veel 3 miljardit dollarit 1979. aastal,

mis võimaldas katta Iisraeli sõjaväe tagasitõmbamise kulud Siinaist Camp Davidi kokkuleppe alusel.

Iisrael saab praegu Ühendriikidelt igal aastal umbes 1,4 miljardit dollarit krediiti sõjalise varustuse muretsemiseks. Umbes 500 miljonit dollarit sellest summast moodustab puhtakujulise toetuse.

Alates 1974. aastast on Ühendriigid maha kirjutanud 5 miljardi dollari ulatuses Iisraelile relvade ostuks antud laenusid.

Kandidaate hiljutisel Miss Tallinn '81 valimisel. Pildil vasakult Linda Järve, Riina Kaunismaa, Linda Makk, Vivian Oder, Linda Paju ja Karin Raud. Foto: Vaba Eestlane

Ühendriigid ei usalda enam Prantsusmaad

Kommunistidele ministrikohtade andmine tumestab mõlema riigi vahelisi vahekordi

WASHINGTON — Ühendriikide asepresident George Bush kohtus möödunud kolmapäeval Pariisis Prantsusmaa uue presidendi Francois Mitterrandiga, kellaga ta arutas mõlema riigi vahelisi vahekordi pärast sotsialistide võimule tulekut Prantsusmaal. Asepresident Bush tõstis üles ka kommunistide võtmise Prantsusmaa uude valitsusesse ning hoiatas, et see samm võib mõjutada mõlema riigi vahelisi seniseid häid vahekordi.

President Mitterrand rõhutas asepresident Bushile, et Prantsusmaa on ja jääb Ühendriikide lojaalseks liitlaseks, kuid ta toonitas samal ajal, et Prantsusmaal on ka oma poliitika ning Prantsusmaa ajab seda poliitikat mida ta peab oma huvidele vajalikuks.

Ühendriikide valitsuse seisukohad seoses kommunistide nimetamisega Prantsusmaa valitsusesse avaldas välisministeerium oma deklaratsioonis pärast pikemaid nõupidamisi Valge Majaga.

See deklaratsioon oli ka selleks aluseks, mille põhjal Bush pidas läbirääkimisi Mitterrandiga, Bush mainis, et Ühendriikide liitlased Euroopas on suveräänsed riigid ning valitsuse moodustamine nendes riikides kuulub vastavate riikide kodanikkude kompetentsi. Kuid Bush kriipsutas sealjuures siiski alla, et Ühendriigid on mures kommunistidele võimaluste andmiseks valitsuse tegevusest osa võtmiseks. Ta juhtis eriti tähelepanu välisministeeriumi deklaratsiooni sellele osale, milles toonitatakse,

et kommunistide kutsumine Prantsusmaa valitsusesse võib mõjutada Washingtoni ja Pariisi seniseid sõbralikke ja usalduslikke vahekordi.

Ühendriikide juhtivad isikud ei ole avalikult kommenteerinud president Mitterrandi lähedast koostööd kommunistidega, kuid eraviisiliselt lasevad nad mõista, et kommunistide tulekuga Prantsusmaa valitsusesse ei saa mõlema riigi vahel valitseda enam usalduslikku vahekorda. Washingtonis kardetakse ka,

et Itaalia kommunistid hakkavad nüüd teistele parteidele suuremat survet avaldama valitsusesse pääsemiseks ning et sellel võivad olla väga masendavad tagajärjed Euroopa tulevikule ja stabiilsusele.

Boliivias jälle mässukatse

LA PAZ — Kaks Boliivia sõjaväe kõrgeimat juhti arreteeriti pärast lühiajalist putshikatset mehe vastu, kes aasta tagasi ise sel viisil võimule tuli. President Luis Garcia Meza kasutas mitmeid soomusväeosi ülestõusu mahasurumiseks La Paz'is. Sõjavägede ülemjuhataja seletas, et ebaõnnestumise põhjuseks olnud reetmised ja altkäemaksude andmised. Süüdistatavad vägede ülemjuhataja kindral Lucio Anez Rivera ja armee komandör kindral Humberto Cayoja arreteeriti möödunud laupäeval presidendi käsul.

Ülestõus algas laupäeva hommikul koidu ajal, kui tankid ja väeosad piirasid ümber presidendi palee. Mäss pidi samaaegselt toimuma ka provintsides, kuid kinnitust pole sellele saadud. See oli selle Lõuna-Ameerika riigi kolmas mässukatse kuue nädala jooksul.

Pommiplahvatus hävitas Iraani juhtkonna

Hukkunute hulgas ülemkohtunik, ministrid ja parlamendiliikmeid

TEHERAN — Uus pommiatentaat surmas ajatollah Mahammed Beheshti, keda peeti ajatollah Khomeini järel teiseks tugevaks meheks Iraanis ja kes kuulus president Bani-Sadri vallandamise järele kolmemehelisse Presidentlikku Nõukogusse. Pommiplahvatus oli tugev ja surmas 64 inimest, nende hulgas ministreid, parlamendiliikmeid ja teisi kõrgemaid riigitegelasi. Ajatollah Beheshti, 52-aastane Iraani peakohtunik on mõistnud surma tuhandeid iraanlasi, neist viimased koostöö eest vallandatud presidendi Bani-Sadriga.

Koosolekust, mis peeti Islami Republikaanide Partei peakorteris, peaministri kantseleis, võtsid osa kõik Iraani vaimsed ja revolutsionäärsed juhid väljaarvatud ajatollah Khomeini. Kuigi kohal oli ka peaminister Mohammed Ali Rajal, pääsis tema, kuna oli enne seda lahkunud.

Umbes 90 juhtivat partei poliitikut kuulasid ajatollah Beheshti kõnet,

kui pomm, mis oli asetatud kõnetooli lähedal olevasse prügikorvi, plahvatas ja hävitas kohekordse ehituse.

Koosolekust pidi osa võtma ka ajatollah Khomeini poeg, kuid pole teada, kas ta oli seal või mitte. Plahvatus oli nii tugev, et see oli kuulda üle linna.

Pärast presidendi Bani-Sadri vallandamist ja põgenemist, on meeleolud Iraanis olnud väga teravad. Mitmes Iraani linnas on olnud tänavarahutusi. Möödunud laupäeval plahvatas pomm Teherani Revolutsiooni Väljakul, teine oli asetatud Teghani avenüüle mahajäetud USA saatkonna juurde, mis tehti ohutuks. Viimane pomm oli Shveitsi reisibüroo juures.

Samal ajal jätkuvad hukkamised, möödunud nädala jooksul tõusis mahalastute arv 60-le.

Ajatollah Khomeini hukkamiste rohkus on äratanud tähelepanu ka International Amnesty juhtkonnas, kus on hakatud seda võrdlema eelmise rezhiimi hukkamistega.

Atentaat Khomeini abi vastu

TEHERAN — Pommiks tehtud helilindistaja plahvatas rahvarohkes Teherani moshees, kus ajatollah Ruhollab Khomeini lähem abi andis intervjuud ajakirjanikele. Atentaadi katse siiski ebaõnnestus. Teherani raadio süüdistas mõrvakatses Hojatobslam Seyyed Ali Khamenei vastu, kes on tuntud vallandatud presidendi Bani-Sadr vastane, parempoolset Forghan-nimelist organisatsiooni. See organisatsioon on kaua olnud aktiivselt tegev vaimulike poliitikute vastu. Atentaadi tõttu on 12 isikut arreteeritud. Ali Khamenei sai küll haavata, aga tema olukorda peetakse pärast südame, kopsu ja hingetoru operatsiooni rahuldavaks.

wintario

25. juunil toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud piletile nr. 755610. $25.000 võitsid piletid numbritega 763187, 050430, 012001 ja 772698. $1000 — 19815, $100 — 3157, $10 — 636 ja tasuta piletiraamatu numbrid 89. Viimase nädala piletitel on ärarebitav kupong, mis võib võita suurel preemialoosimisel 9. juulil.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Eesti Õpetajate Keskühingu 1981. a. juhatus. Vasakult Edith Kotka-Nyman, Marje Lund, Meemo Mäelo, Udo Juuno, Herman Rajamaa, Leida Sulg, Henno Kirikmäe (esimees) ja Paul Laan. Pildilt puuduvad Villiam Muld ja John Ungerson. Foto: H. Trummer

Kanada sünnipäev

Kanada 24,5 miljonit elanikku pühitsevad 1. juulil oma riigi 114. aastast sünnipäeva Dominioonipäeva või viimasel ajal Kanada Päeva nime all. See oli 1867. aastal kui Kanada idaprovintside esindajad tulid Suurbritannia dominiooni raamides omavaheliseks nõupidamiseks kokku ja moodustasid nendest provintsidest konföderatsiooni, mis hakkas eksisteerima North America Acti alusel. Hiljem liitusid uue konföderatsiooniga ka Kanada lääneprovintsid ja kõige viimasena Newfoundland.

Ehkki Kanada on teinud 1867. aastast alates läbi suure arengutee ning on enda järk-järgult vabastanud Suurbritannia mõju alt, ei toimu käesoleva aastapäeva tähistamine eriti õnnelikus õhkkonnas. Kanada riikliku strukturi väljaarenemise protsess on ikka veel poolik ja ootab lõpule viimist, mis tumestab teataval määral ka Kanada Päeva tähistamist. Kanada valitsus ja võimul olev liberaalide partei ei ole vaatamata kõigile pingutustele leidnud provintsidega omavahelist koostööd ja kokkuleppe aluseid Kanada põhiseaduse North America Acti äratoomiseks Briti parlamendist ja selle põhiseaduse muutmiseks, mis on pikema aja jooksul mürgitanud Kanada sisepoliitilist õhkkonda. Põhiseaduse äratoomise küsimus on antud nüüd Kanada Ülemkohtusse otsustada ja kohtu otsust selles küsimuses on alles loota eeloleval sügisel ehkki valitsus lootis põhiseaduse äratoomiseks rohelise tule näitamist juba Kanada Päevaks, s.t. 1 juuliks.

Sünnipäevataevas on teiseks tumedaks pilveks prantsuse keelt kõneleva Kanada provintsi Quebeci küsimus. Quebeci ja inglise keelt kõneleva ülejäänud Kanada vahekorrad ei ole kunagi olnud eriti harmoonilised ja kõige paremad, mida on põhjustanud inglaste ja prantslaste vahelised ajaloolised hõõrumised, kuid nüüd paari viimase aasta jooksul on need muutunud eriti teravateks Quebecis võimule tulnud separatistliku partei Parti Quebecois'i energilise tegevuse tõttu. See partei on teinud suuri pingutusi, et lahutada Quebeci ülejäänud Kanadast ja moodustada Põhja-Ameerikas iseseisvat prantsuse keelt rääkivat riiki. Seni ei ole separatistide kihutustöö siiski nende poolt soovitud vilja kandnud, kuid küsimus pole kaugeltki maha maetud ja võib uuesti jõuliselt üles kerkida, eriti kui põhiseaduse Inglismaalt kojutoomise küsimuses tekivad uued ning senisest valusamad ja lõikavamad komplikatsioonid.

Kuid meil ei tarvitse Kanada sünnipäevale vastu minna ainult tumedate mõtetega. Meie ei saa unustada, et Kanada on eriti pärast Teist maailmasõda teinud riigi ülesehitamisel, moderniseerimisel ja tööstuse väljaarendamisel tohutuid edusamme, mille tagajärjel endisest poolasumaast on kujunenud moodne iseseisev tugevatele demokraatlikele alustele baseeruv riik. Suure ja silmapaistvama osa sellest arenguprotsessist on läbi elanud ka pärast Teist maailmasõda põgenikkudena Kanadasse saabunud ja siin endile uued kodud rajanud eestlased, kes alustasid oma elu piskuga ja peost-suhu elamisega, kuid kes on koos loodusvaradest rikka Kanadaga arenenud ja majanduslikult kosunud. See annab kõigile siia elama asunud eestlastele põhjust kinnitada, et Kanada on üks paremaid maid maailmas kuhu kodust väljapaisatud eestlased pärast Teist maailmasõda on sattunud.

Kui Kanada sünnipäeva tähistatakse paljude kokkutulekutega, pidustustega ja tulevärkidega rannikust rannikuni, siis on ka meil põhjust pidustustest osa võtta ja Kanada suurpäevale kaasa elada. Kanada on meile olnud hea maa ja eestlased on kahtlemata olnud Kanadale head ja kohusetruud kodanikud, mida siinsed poliitikud ja riigitegelased pidevalt avalikult alla on kriiptutanud. Koos kõigi teiste Kanadas elavate rahvustega läheme optimistlikult vastu Kanada sünnipäevale, oleme uhked, et meie kuulume kanada rahvaste perekonda ja hellitame vaikselt oma südames lootust, et Kanada jatkab oma jõulist arenguprotsessi, jättes selja taha ka kõik need tormipilved, mis praegu Kanada tulevikku ähvardavad tumestada.

K.A.

Brandt tüürib kantsleri kohale

BONN (EPL) — Saksa sotsiaaldemokraatide liider ja Sotsialistliku Internatsionaali president Willy Brandt, kes astus 1974 maikuul kantslerikohalt tagasi idaspiooni Guillaume afääri tõttu, näib ikka veel lootusi hellitavat kantsleriks saamiseks.

Tegelikult on Saksa sotsiaaldemokraatlik partei lõhenenud. Liidupäevas on umbes 70-pealine vasakpoolsete grupp, nimetatud „Moskva fraktsiooniks". Willy Brandt on avaldanud avalikult sümpaatiat sellele tiivale. Ta loodab, et Schmidt oma mõõduka hoiakuga lõhestab partei, misjärele ta võib saada Schmidti järglaseks.

Brandt ei lase ühtki võimalust mööda minna, teha ennast eestkostjaks Schmidti kriitikutele SPD-s. Ta avaldas oma respekti ja arusaamist sellistele vasakpoolsetele nagu Matthiesen, Eppler ja Klose. Brandt ütles: „Nii kaua kui olen SPD esimees, tahan heameelega selle eest hoolitseda, et mehed nagu Erhard Eppler meie tegevuses aktiivselt kaasa lööksid, et teha kindlaks selle tasuvust . . ." (EPL/KK)

⊕ Seattle Eesti Selts annab välja Washingtoni osariigi eestlaste informeerimiseks „Seattle Eestlaste Teated". Nende toimetajaks on Alex Elrand. Möödunud aastal väljastati informatsioonilehte olemasolevate adresside järele 242 eksemplari. Seda arvu vähendati uuesti aastast 200-le. Alla seda välja saates kaotatakse odavama postiliigi kasutamise võimalus.

Herman Rajamaa

Väliseestluse ideoloogia

Pärast Teist maailmasõda toimus väliseestluses põhjalik pööre. Senise väliseestlaskonna asemele astus hoopis uus eestlaskond, kes tõi kaasa ka uue ideoloogia, mis senisest diameetriliselt erines. Nüüd võõrsile saabunud — õigemini põgenenud — ei tulnud siia mitte paremat elujärge, vaid varjupaika otsima. Kui paljudel õnnestus oma kodumaalt välja pääseda, seda ei teata. Räägitakse 80.000 või veelgi suuremast arvust. Kui paljudel ei õnnestunud kodumaalt välja pääseda, seda teatakse veelgi vähem.

Uue eestlaskonna koosseis erines põhjalikult eelmistest. Kuigi olid esindatud kõik ühiskonnakihid — lihtsast kalurist ülikooli rektorini —, kuid haritlaskonna osa oli ometi suurem kui kunagi varem. See uus väliseestlaskond kujundas varsti hoopis uue väliseestluse ühes uue ideoloogiaga.

TEINE KODAKONDSUS

Selle uue ideoloogia üheks aluseks sai asjaolu, et me *olime* sunnitud vastu oma parimat tahtmist omalt kodumaalt põgenema julma võõra võimu sinna uuestisaabumisel. Teistel maadel elades me oleme küll saanud teise riigi kodakondsuse — arvatavasti üle paarikümne. Kuid uus asukoht ega teine kodakondsus ei määra ometi meie rahvust. Meie rahvuse on juba määranud meie eesti päritolu, mis kestab põlvest põlve. Oma eesti päritolu ja sellega eesti rahvuse säilitamine ei takista ometi meid olemast kõigiti lojaalsed kodanikud sellele maale ja riigile, kuhu me oleme elama sattunud.

KODU-EESTI JA VÄLIS-EESTI

Välisest paiknemisest tingitult on tekkinud kaks mõistet: Kodu-Eesti ja Välis-Eesti. Kuid need on tänapäeval osalt geograafilised mõisted, mis näitavad meie rahvaosade eri asupaika. Tõeliselt me oleme edasi üks ja sama rahvas, keda seovad ühine pikk ja võitlusterikas ajalugu, eriti ühine lühike iseseisvusaeg, meie ühine päritolu, ühine eesti keel ja kokkukuuluvustunne üle maade ja merede. Ka nimetusel kodueestlased ja väliseestlased näitavad esijoones meie asukohta. Niisamuti nagu näit. nimetused Hollandi eestlased, Kanada eestlased, Austraalia eestlased jne. näitavad lähemalt, kus maal Välis-Eestis keegi elab.

Momendil on väliseestlaste üheks väga raskeks ülesandeks teha kõik, mis on nende võimuses, et Kodu-Eesti vabaneks võõrast väevõimust ja selle käsilastest ja Eesti riik ja rahvas saaks jälle iseseisvaks nagu ta oli enne Teist maailmasõda.

Välis-Eesti on praegu ja peab edasi jääma ka pärast Kodu-Eesti vabanemist võõraste okupatsioonist. Ka vaba Kodu-Eesti vajab mitte ainult majanduslikult tugevat ja haruldaselt kõrge tasemega, vaid ka rahvuslikult tugevat Välis-Eestit. Väidetakse küll, et õiged eestlased olevat ainult Kodu-Eestis, aga miks ei võiks ka Välis-Eestis õiged eestlased olla! Eesti maad ja rahvast võib ja saab teenida ka Välis-Eestis, eriti selle uuesti ülesehitamisel pärast vabanemist.

MEIE EESTI KEEL

Iga rahva eritunnuseks on tema keel. Meil on eesti keel. See ilmnes muuseas kujukalt ESTO-80 ajal siin Rootsis, kus mitmed rootsi kui ka paljud välislehed nägid meie suursaavutuste taga eesti keele olemasolu ja selle tähelepandavat säilitamist võõrsil.

Eesti keele säilitamine algab hällist alates, s.o. kodust. Viimasel ajal on ometi märgata meie kõige nooremas põlvkonnas eesti keele oskuse tugevat nõrgenemist. Eesti koolidesse ja suvekodudesse tuuakse kõigil maadel — mõned rõõmustavad erandid välja arvatud — järjest rohkem lapsi, kellede eesti keele oskus on väga puudulik või puudub üldse. Meile jäävad muidugi teadmatuks lapsed, keda eesti koolidesse või suvekodudesse üldse ei tooda eesti keele oskuse täieliku puuduse tõttu. Kas keegi leiutaks siin nõiakepi, mille abil me saaksime oma kodusid rakendada suuremas ulatuses eesti keele õpetamisele? Peamised eesti keele õpetajad — eriti eelkoolieas — on ju eesti emad. Kes suudab eesti emadele — ka segaabieludes — kõige paremini, kõige mõjuvamalt ja kõige tõhusamalt nõu, juhatust ja õhutust anda selles töös? Kas meie naisorganisatsioonid või vastavad koondised teiste organisatsioonide juures ei saaks sellel alal midagi konkreetset algatada ja teostada? Nagu ajalehtede ja eriti „Triinu" viimase naiskongressi kirjeldustest nähtus, peetud seal ülilusaid ja sisukaid kõnesid ja võetud vastu veel ilusamaid resolutsioone — see kõik annab usku ja lootust konkreetseile algatustele ja praktilistele sammudele kodudes tehtava eesti keele õpetustöö tõhustamiseks. Kuhu on jäänud meie vanavanemad, kes on veel elujõulised? Kas ei peaks olema nende pühaks kohuseks pärandada oma lastelastele head eesti keele oskust nii palju kui see on nende võimuses?

Eesti keele õppimine ja õpetamine ei saa piirduda ainult eelkooli- ja eesti kooli eaga kuni murdeikka jõudmiseni, nagu see on senini toimunud. See peab jätkuma ka pärast noorte murdeiga kuni täiskasvanuks saamiseni, s.o. noorte kogu kasvu- ja arengu lõpuni. Sellest eesti keelest, eriti sõnavarast, mille noored on omandanud kodus ja koolis kuni murdeeani, ei jätku nende hilisemas eas. Nad hakkavad häbenema varem omandatud eesti keelt, sest see on puudulik nüüd nende suuremas ja nõudlikumas eluringis. Seetõttu on senine vaev ja kulu nendele eesti keele õpetamisel nagu asjata olnud. Need on väga kibedad kogemused ja tähelepanekud, mida tuleb kõigil asjaosalistel arvesse võtta.

EESTI KEEL MUUTUNUD MAAILMAS

Välis-Eestis me oleme kõikjal vähemusrahvas. Vähemusrahvused ei ole üldiselt armastatud olnud. Vastupidi: neid on koguni taga kiusatud ja seda tehakse mitmel maal veel tänapäevalgi. Eesti oli sellel alal hiilgavaks teenäitajaks, andes sakslastele ja juutidele kultuuriomavalitsuse ja andes teistele vähemustele, kes ei soovinud kultuuromavalitsust, rahvusliku kasvatuse ja õpetuse saamise võimalust kuni sundusliku alghariduse omandamiseni. Eesti sakslased ja juudid ja teised vähemused on praegu meie suurimad sõbrad.

Ajad on nüüd sellel alal ka mujal muutunud. Kui pagulaspõlve algul suhtuti eesti keelesse ja selle õpetamisse näit. siin Rootsis ja mujalgi väga jahedalt, siis on nüüd suhtumine hoopis teine, koguni soodustatakse selle õpetamist majandusliku toetusega ja muul viisil. Nüüd on mõnel pool küsimus selles, kas me oskame ja suudame kõiki antavaid soodustusi nõutada ja ära kasutada.

KAKSKEELSUS

Kui me võõrsile saabusime, siis oli meil kakskeelsus võõras mõiste. Veel kaua aega ei tahtnud paljud meie lapsevanemad kuuldagi laste üheaegsest kahe keele õppimisest või õpetamisest, eriti juba eelkoolieas. Eesti keele asemele püüdsid mitmed lapsevanemad oma lastega rääkida vigast kohalikumaa keelt. Sellest mõistmatust eksitusest on loodetavasti nüüd üle jõutud. Vastupidi: nüüd on vastavate uurimuste, kogemuste ja tähelepanekute järele selgunud, et juba eelkoolieas mitme keele omandamine soodustab laste intellekti arengut. See tõsiasi tuli meile kui manna selgest taevast, sest kekskeelsus on see, mis meid päästab Välis-Eestis.

EESTI KEELE STAATUS

Peale muude paljude probleemide on meil Välis--Eestis üheks raskeks probleemiks eesti keele staatuse kõrgel järjel hoidmine. Selle madaldumine on väga kerge: kui me hooletuses kasutame eestikeelses kõnes või kirjas võõrkeelseid sõnu, ise sel puhul rõhutades, et ah ma ei teagi kuidas see või see eesti keeles on, või kasutame eestikeelseid sõna vigases vormistikus. jne.

Teiseks on eesti keele kõrge staatuse hoidmine võõrsil väga tähtis pedagoogiline probleem. Kui noored kuulevad ja märkavad, et nende vanemad ja teised suhtuvad eesti keelesse hooletult ja ebaväärikalt, siis ei maksa nendeltki oodata ja nõuda vajalikku hoolikust ja väärikust eesti keele ja selle õppimise vastu. Igapäevases elus ja tegevuses sügaval võõra rahva keskel hakkab aja jooksul paljudel eesti keele oskus tuhmuma või võõrsil sündinud põlvkonnal on see algusest peale konarlikuks jäänud. Eesti keele kursusi oleks kõikjal hädasti vaja. Eriti lastevanemaile, kui nad laupäeviti või pühapäeviti toovad oma lapsi eesti kooli ja ootavad seal kooli lõppu. Kas sel puhul ei oleks mõeldav neile eesti keele kursus korraldada? Seda on juba mõnel pool tehtud, näit. Sault Ste. Maries Kanadas ja mujalgi.

Eesti keele hea oskus kõnes ja kirjas ja eesti keele kõrge staatus — need on meie kõige kallimad aarded võõrsil!

Herman Rajamaa

Aidake kaasa, et
VABA EESTLANE
leviks kõikidesse eesti kodudesse!

Kommentaarid

Läänemaailma spionaazhieksperdid on imestanud, miks Ühendriikide salaluurel polnud andmeid Iisraeli õhurünnaku kohta Iraaki, mis lõppes teatavasti Bagdadi lähedale rajatud tuumareaktori hävitamisega. Ühendriikide kaitseministeeriumist mainitakse, et iisraellaste rünnak tabas ameeriklasi „rabava üllatusena", kuid mõned skeptikud kipuvad pead vangutades arvama, et ameeriklased olid sellest omapärasest ettevõtmisest teadlikud, kuid pigistasid Iisraeli huvides lihtsalt silma kinni ja teevad nüüd näo, nagu oleks kogu lugu nende eest varjatud.

Ühendriikide võimud mainivad, et kogu selle afääri juures ei ole tegemist Ühendriikide salaluure järjekordse haleda sissekukkumisega, eriti kui arvesse võtta, et Iisrael on Kesk-Idas Ühendriikide suurem liitlane ning saab ameeriklastelt oma relvastuse ja tüseda majandusliku toetuse, mis võimaldab tal jalul püsida ja oma eksistentsi jatkata. Pentagonist kinnitatakse oma vabaduseks, et Iisrael on alati tegutsenud omapead ning ei ole oma operatsioonide teostamisel kunagi nõu küsinud Ühendriikidelt. Ka seekordne rünnak toimus äärmiselt suure saladuse katte all ja Iisrael ei rääkinud sellest isegi oma kõige suurematele sõpradele ja toetajatele.

Kuid paljud kriitikud ja salaluure eksperdid leiavad, et need vabandused on võrdlemisi auklised ja ei suuda täita paljusid lünki. Nii ei leita sellele kuidagi seletust, miks Saudi Araabia õhuruumis liikuvad Ühendriikide eriliste radariseadmetega varustatud luurelennukid ei avastanud iisraeli lennukeid, mis suundusid Bagdadi üle Saudi Araabia territooriumi. Kuid Pentagoni meestel on ka siin vastus valmis: iisraeli lennukid lendasid nii madalalt, et Ühendriikide luurelennukite radarid neid ei registreerinud. Samuti oli võimalik, et ameerika radarilennukid ristlesid sel momendil sadade miilide kaugusel — Pärsia lahe piirkonnas. Kuid siis tekib oletusi, et iisraeli ründajatel oli juba ette teada, millistes piirkondades ameerika luurelennukid teatud kellaaegadel liiguvad ja nad valisid oma rünnakuks aja, mis võimaldas neil radarilennukidest märkamatult mööda hiilida.

Kuid kus olid sel momendil ameerika kuulsad luuresatelliidid, mis on võimelised maapinnal avastama tanke ja teisi sõjamasinaid ja relvi, kaasaarvatud isegi punasõduri käes olevad käsigranaadid? Kuid ka siin on ameerika ekspertidel oma seletus ja vabandus. Ehkki luuresatelliidid avastavad maapinnal asuvaid väikseid esemeid, ei ole nad võimelised registreerima kiirelt liikuvat jet-lennukit. Satelliitide peamiseks ülesandeks on registreerida kahjusid pärast rünnakut, kuid nad ei ole eriti head abimehed plaanitsetud rünnaku ettekuulutamiseks, kinnitab üks asjatundja.

Kõik need müstilised asjaolud ja kahtlustused annavad Moskvale head materjali Ühendriikide ründamiseks. Vene ajalehed ja teised uudiste vahendajad vasardavad pidevalt ameeriklasi, kes mängivad Kesk-Idas peitemängu, plaanitsedes koos Iisraeliga Iraagi ründamist, kuid tehes pärast näo, nagu

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

1. juulil
dr. A. Mae, tel. 493-7231

4. ja 5. juulil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

11. ja 12. juulil
dr. A. Tari, tel. 922-3824

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

nemad poleks midagi näinud ega kuulnud. Kahtlemata on ameeriklastel kaaluvaid vabandusi oma käte puhtaks pesemiseks, kuid need vabandused ei ole siiski nii veekindlad, et nad suudaksid kõik esitatud kahtlustused kõrvaldada.

*

Kommunistliku Hiina ajaloos on üks periood nüüd täielikult lõppenud. Sellele pandi punkt möödunud nädalal toimunud kommunistliku partei keskkomitee konverentsil, kus tehti otsus partei esimehe Hua Guofengi tagandamiseks ja tema asendamiseks uue mehega. Võidakse ju küsida, mis on selles imelikku, et partei esimees asendatakse teise mehega — eks seda ole varemgi juhtunud? Vastus sellele on lihtne: Hua Guofeng oli diktaator Mao Tse-tungi poolt isiklikult välja valitud tema järglaseks ja töö jatkajaks ning tema kõrvaldamisega on kuulutatud kadu ka Mao Tsetungi ideoloogiale ja tõekspidamistele, mis propageerisid pidevat ja lakkamatut revolutsioonilist liikumist ja stabiliseerivate jõudude väljarookimist, mille kõige kujukamaks näiteks oli kurikuulus ja Hiinale tohutuid kahjustusi tekitanud kultuurirevolutsioon.

Ehkki Mao Tse-tungi peeti kavalaks ja julmaks meheks, tegi ta endale järglase valikuga siiski suure vea, kuna Hua Guofeng ei olnud see dünaamiline isiksus ja autoriteet, kes oleks olnud võimeline Mao poolt alustatud teekonda jatkama. Passiivse ja endassetõmbunud poliitikuna ei suutnud ta ohjeldada Mao võimutsemise ajal mahasurutud jõudusid, kes tõstsid kohe pärast Mao surma pead. Nende jõudude eesotsas oli Deng Xiaoping, kes oli küll vana revolutsionäär kuid sattus Maoga vastuollu Hiina tulevase poliitika välja kujundamisel. Kui Mao jäi kuni surmani fanaatiliseks revolutsionääriks, siis Deng on varustatud kainete riigimehe omadustega ning tema arvates on Hiinat võimalik edasi viia ainult sisepoliitilise olukorra stabiliseerimisega ning kapitalistlike riikidega koostöö loomisega.

Ta asus ka energiliselt selles suunas tegutsema ning tema teeneks on tihedate kaubanduslike ja muude sidemete loomine Ühendriikidega ja teiste kapitalistlike riikidega, mis peavad aitama Hiinat välja tuua praegusest ummikust. Nende suurte ümberkorralduste ja operatsioonide teostamisel on tal tähtsamateks abilisteks peaminister Zhao Zijang ja Hua Guofengi asemele partei uueks esimeheks kandideeriv Hu Jaobang.

Kuid Dengi ülesandeks ei ole mitte ainult Hiina praegusest majanduslikust kaosest väljatoomine vaid ka Mao nime ümber põimunud suure müüdi hajutamine. See ei ole kerge ülesanne, kuna Mao mõtetega ja ideedega kasvatati Hiinas üles mitu generatsiooni ja paljud hiinlased on ikka veel tema kui pooljumala mõju all. Vaatamata suurtele puhastusoperatsioonidele ja kultuurirevolutsiooni juhtide vangistamisele on väiksemakaliibrilisi tegelasi jäänud veel küllaltki mõjuvõimsatele kohtadele ja need ootavad kannatlikult aega, mil Hiinas hakkavad jälle puhuma uued tuuled.

Need lootused tunduvad siiski asjatutena, kuna Hiina on asunud uue juhtkonna juhtimisele hoopis teisele teele. Mao Tse-tungi pärand likvideeritakse järk-järgult ning „suurt tüürimeest" hakatakse süüdistama „tõsiste vigade tegemises". Keegi ei saa aga heastada enam seda, et need „tõsised vead" maksid miljoneid inimelusid ning tõid teistele miljonitele kaasa viletsuse ja pika orjapõlve.

AMI

Eesti Pensionäride Klubi koor laulmas EAK Puhkekodu „Ehatare" nurgakivi panekul. Juhatab E. Tobreluts.
Foto: Vaba Eestlane

Sõna „iseseisvuse" tarvitamine Eestis kuritegu

Taani reportaazh Baltikumist rootsi Riksradio saates

STOKHOLM — Rootsi Riksradio saatis 4. mail eetrisse taani reporterite poolt koostatud reportaazhi Baltikumist, mida paljud eestlased ei teadnud kuulata. Selle sisu kokkuvõtte toob nüüd „Eesti Päevaleht" oma veergudel helilindi järele ning nagu sellest selgub, on reporterid veendunud, et eestlastel ja lätlastel pole ajalooliselt suuri lootusi iseseisvuse saavutamiseks. Leedulaste ajalugu olevat aga teistsugune ja seetõttu antakse neile paremaid lootusi tulevikuks.

Programmis oli peamine huvi pühendatud ühelt poolt usklike võitlusele oma usuvabaduse eest, teiselt poolt balti rahvaste rahvuslikule võitlusele säilumiseks eriti oma keelte osas. 77-aastane Tartu keeleteadlane prof. Paul Ariste avaldas optimismi:

— Need, kes tulevad siia, hakkavad varsti rääkima eesti keelt.

Tean rohkeid näiteid, ütles Ariste ja loetles mitmeid juhte, kus vene päritoluga sisserändajad on eestistunud ja nende lapsed kõnelevad ainult eesti keelt.

Programmis märgiti ka suuri eesti noorte meeleavaldusi Tallinnas, Tartus jm. Eestis.

Riia tänavatel kõneldakse küll poola vabast ametiühingust „Solidaarsus", ent kohalikud võimumehed ei usu, et midagi taolist võiks juhtuda ka Baltikumis.

Läti välisministri abi endine nõukogude korrespondent Stokholmis Nikolajs Neilands ütleb:

— Ei, kindlasti ei nakka see poola haigus. Meie majandus on hoopis parem kui Poolas. Meil on küll veel probleeme lahendada, aga mitte üldse samasuguseid ega sama suuri probleeme kui Poolas.

Paljud inimesed läänes kindlasti ei tea, et N. Liidus leidub üle saja erirahvuse. Taani reporteritele jäi mulje, et oma rahvuse säilitamine on muutumas järjest raskemaks Baltikumis.

Rahvuskultuur on ohustatud venelaste sisserändamisest ja madalast sündimisest, välja arvatud Leedus, kus leedulaste osatähtsus veel pole vähenenud.

Kui keegi tahab saada mõnda juhtivat positsiooni, peab ta täiesti veatult valdama vene keelt.

Reporterid olid kontaktis balti intelligentsiga, kes kõige rohkem kannatasid tsensuuri ja venestamissurve all. Et üldse kõnelda rahvuslikult või nimetada sõna „iseseisvus", on kuritegu. Mart Niklus sai hiljuti range 15-aastase karistuse ja teine teisitimõtleja Jüri Kukk suri vangilaagris näljastreigi tagajärjel. Aga tema näljastreigist ei teata läänes peagu midagi võrreldes nende näljastreikidega mida teostavad IRA-vangid Põhja-Iirimaal.

Ajalooliselt pole eestlastel ja lätlastel suurt lootust iseseisvust saavutada. Viimase 800 aastal jooksul on nad ainult olnud iseseisvad 20 aastat.

Leedulaste ajalugu on aga erinev teistest.

Programmis kirjeldatakse üksikasjalikult ja objektiivselt, kuidas Hitler ja Stalin kokku leppisid Baltikumi iseseisvuse hävitamise suhtes.

N. Liit pole pärast Stalinit mõelnudki Balti riikide vabaks andmisele.

Küsiti ühelt näitejuhilt Riias, kas ei peaks programmides esinema ka kriitilisi näidendeid ja kas see tegelikult ei peaks olema teatri peamine ülesanne. Näitejuht vastas:

— Peaks küll, aga siin pole põhjust kriitikaks.

Nimetatakse pikalt 40 kultuuritegelase apelli ja tsiteeritakse ja refereeritakse rahvuslikku kriitikat venestamise vastu.

Minister Tõnspoeg Eestist ütles reporteri küsimuse peale, et ta oli teadlik sellest kirjast. Ta ei soovinud aga seda arutada. Ta oli kindel, et suurem osa eestlastest ei pooldavat seda kirja ...

Kui reporterid majandust kirjeldavad, muutub programm äkki üsna ebakriitiliseks ja ametlikke andmeid refereerides ilma mingeid küsimusmärke esitamata. Aga siiski tõstetakse esile suurt produktiivsust era-maalappidel.

Üks anaonüümne eestlane väitis, et ametlikud andmed venelaste juurdekasvu suhtes on valed.

Venelased voolavad Baltikumi sisse suurel arvul, kuna Venemaal on majanduslik kriis.

Usklike tagakiusamise osas on reporterid väga üksikasjalikud ja annavad väga häid näiteid, kuidas peagu kõike tegevust piiratakse igasuguste keeldudega.

Reporterid lõpetavad kommentaariga:

— Pärast kolm nädalat kestnud reisi ja kõnelusi enam kui saja inimesega, on meil täiesti selge, et siin ei vajata kedagi, kes väljastpoolt annaks rahvuslikkudele tunnetele hoogu juurde. Või nagu üks noor baltlane ütles meile: „Kui lääne ajaloolased on arutanud, kus võiks esineda rahutusi, on nad kogu aeg lähtunud sellest, et rahutused algavad moslemite hulgas. Nad ei osanud ette kujutada, et rahutused võiksid alata siin Baltikumis ..."

All Languages Ltd
"Helping People to Communicate"
ALS
Translators and Interpreters
in over 70 Languages
French for the Quebec Market
Suite 1105, 67 Yonge St., Toronto, Ont., M5E 1J8 (416) 361-0303

Turist KGB küüsis

Läti turisti seiklused Riias

NEW YORK (EPL) — Läti ajaleht Laiks New Yorgis jutustab 37-aastase Saksamaal sündinud lätlase Martins Zandbergsi ebameeldivatest seiklustest turismireisil Riiga, kus elab tema isa, kel ei õnnestunud 1944 läände pääseda koos naisega ja on aastaid olnud vangistatud.

Martins Zandbergs tuli Riiga turismiviisaga tema USA passil. Kõndides isaga Riias tänaval, peatus nende kõrval KGB auto, käsutas nad sisse ja viis ülekuulamisele.

Isa lasti varsti koju, kuid poja ülekuulamine kestis kümme tundi järjest.

Simultaan-team ülekuulajatest kasutas selle aja jooksul vahelduvat ülekuulamistehnikat — kord meelitades, kord ähvardades. KGB arvates pidi ta olema USA luure agent, kes koos Läti maailmaorganisatsiooniga ja läti sotsialistidega organiseerib turistide hulgas inimesi, kes Lätis ässitavad üles inimesi. Süüks pandi mh. tema osavõttu Madriidi konverentsi puhul seal toimunud läti meeleavaldusest.

Zandbergs viidi pärast ülekuulamist jumalagajätmiseks ja oma asjade kaasvõtmiseks isa korterisse, kuna teda pidi otsekohe välja saadetama.

Ta paigutati rongile, mis teda valve all viis vene piirijaama Grodnos, kus ta aga üle piiri saatmise asemel uutele ülekuulamistele viidi.

Ka nüüd kestsid ülekuulamised kümme tundi. Psüühhiliselt murtud, ei suutnud ta keelduda ülekuulamisprotokollile alla kirjutamisest, mispeale ta järgmisel päeval asetati rongile ja saadeti üle piiri.

Jõudnud Münsterisse 18. aprillil, jutustas ta oma loo läti pagulaslehele.

Ta arvestas ilmselt selle juures, et KGB tema allkirjaga protokolli võib propagandas kasutada.

Mh. oli ülekuulamistel rõhutatud, et läti kultuuri võib kuipalju tahes läänes harrastada, parem veel koostöös kodumaaga, poliitikategemine s.o. läti rahvale vabaduse nõudlemine olevat aga kurjast.

Balti teaduslik konverents Stokholmis politseikaitse all

STOKHOLM (EPL) — Nelipühade ajal rullus Stokholmis kuues Balti teaduslik konverents, mis avati 5. juunil Rootsi Akadeemia saalis Börsihoones kooliminister Ulla Tillanderi poolt. Rootsi Akadeemia poolt tervitas kirjanik Östen Sjöstrand ja Stokholmi ülikooli rektor Staffan Helmfrid.

Seekordsele konverentsile andis erakordse ilme sissekäigu juurde igaks juhuks kutsutud politseikaitse, kuna korraldajad hiljutise elava diskussiooni puhul Balti Instituudi idasidemete arendamise ümber kartsid demonstratsioone. Tegelikult toimus sissekäigu ees vaikne rootsi noorte demonstratsioon, kes banderollil nõudsid Nõukogude Liidult Baltikumile vabaduse tagasiandmist ja plakatitel küsisid, miks Balti Instituut vaikib Jüri Kuke ja Mart Nikluse, kahe eesti teadlase saatuse ümber.

Nad korjasid allkirju apellile mainitute kaitseks ja kuuldavasti paarisajast avamisele minejast *andsidki selle solidaarsuse tõendi allkirja näol.*

Raudeesriide tagant tulnud konverentsist osavõtjad uudistasid huviga *demonstratsiooni, ent hoidsid* distantsi, kuna neil tuli arvestada *„saatjaskonnaga" nii oma reisi*seltskonnast kui N. Liidu saatkonnast. Kui enne konverentsi käis Stokholmis Läti suhtlemisühingu esimees Baranovskis, siis seekord oli kaasas Eesti vastava ühingu (VEKSA) esimees Ülo Koit, kes end diskreetselt hoidis tagaplaanile.

Nõukogude saatkonna rahvast oli eriti rohkesti Stokholmi linna poolt Stadshusetis antud tervituseinel.

Haruldaseks uudiseks oli muidugi ulatuslik nõukogude sfäärist tulnud teadlaste osavõtt, samal ajal kui paljud läänesfäärist olid eemale jäänud. Leedu osas oli kuulda, et seal oli viimasel hetkel väljalastavaid teadlasi väljavahetatud. Tulejatel oli kaasas vahepeal elavat tähelepanu tekitanud nn. sõpruslint, mille seekord sai Balti Instituudi esimees Gunnar Larsson.

Konverentsil viibis teadlaste hulgas ka teadaolevaid KGB-lasi, kelle ülesandeks tõenäoliselt oli jälgida seda koeksistentsi-eksperimenti ja raporteerida. Huvitatud ollakse muidugi ka läänes asuvate balti teadlaste isikutest ja meelsusest.

Rootsi ajakirjanduses peegeldusid ühenduses Balti konverentsiga ka eestlaste ja lälaste kriitiline hoiak püüdluste puhul elimineerida N. Liidule ebameeldivaid teemasid

ja solidaarsuseavaldusi vaenatud kolleegidele Nõukogude vanglates.

„Lõhestunud konverents" on Svenska Dagbladeti pealkirjaks 6. juunil avaldatud Ingemar Lindmarkeri artiklile Balti Instituudi konverentsi avamisest, kus ta mh. ütleb:

„Stokholmi konverentsi jälgitakse kindlasti täpselt nii Moskvas kui Tallinnas. Juba Rootsi valitsuse *keelepruugi puhul konverentsi ava*misel oli raskusi terminitega. Koo*liminister Ulla Tillander rääkis ni*melt „kolmest balti vabariigist" Eestist, Lätist ja Leedust, sellest *hoolimata, et Rootsi oli üks esime*si riike, kes tunnustas N. Liidu anektsiooni ja sellega ühtlasi terminit „nõukogude vabariik". Seda viimast kasutas akadeemialiige Östen Sjöstrand.

Konverents on tekitanud lõhenemise Balti instituudis, hulk liikmeid on lahkunud Instituudi koostöö tõttu nõukogude võimudega.

Östen Sjöstrand arvas, et „tähtis on iga kultuuri identsus ja sisu". Selles suhtes polevat põhjusi ehitada lahutavaid tõkkeid.

Vastukaaluks demonstreerivale Östereuropeiska solidaritetskomiteele, keda valvasid eraldi kohale tellitud politseiüksused, räägiti konverentsil „kergendustest" Eesti haritlastele.

(Mille tõttu need „kergendused" — 40 kultuuritegelase mittekaristamine avaliku kirja tõttu — on toimunud on vägagi vaieldav. Kas põhjuseks on mõningate ringkondade koostöötahe või teiste ringkondade avalik protest?).

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „.........." .... 19...... Tellimise katteks lisan $ .... sularahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

RASKE HAIGUSE LÄBI LAHKUS

ROMAN IDNURM

Sündinud 14. jaanuaril 1904
Surnud 23. mail 1981
Maetud Forest Lawn'i surnuaeda

Sügavas leinas

lesk ELFRIEDE
PAUL, ERLI, TINA ja
PAUL ARTHUR LEPIK
SUGULASED Kanadas, USA-s, Austraalias ja Eestis

Siis minnud [illegible] ajaks,
et ärgata [illegible] —
Sõame [illegible]

Lahkusid meie vilistlased:

JUHAN PIILMAN

sündinud 1901
surnud 15. aprillil 1981 Tallinnas, Eestis

RICHARD KOOLMEISTER

sündinud 1905
surnud 5. juunil 1981 Västerås'is, Rootsis

Mälestab leinas

KORPORATSIOON SAKALA

Armast perekonnasõpra

ANNA TAMBEK'i

mälestavad leinas

LEMBIT, MARA ja OLIVER PÜTSEP
MARIE NEUMANN

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

o

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimisruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5

Telefon 924-1468

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitööd kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, punnikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 o 489-8002

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 433 Sherbourne St. Toronto (Sherbourne't ülemaa jaam on kiriku kõrval). Õpetaja U. Gnadenteich 112 Fallingbrook Rd. Scarborough, Ont. Telefon 698-7977 või 798-[illegible] Kantselei, telefon 921-[illegible] Kantselei telefon 921-[illegible]

JUMALATEENISTUS on pühap. 12. juulil kell 3 p.l.

Teine juulikuu JUMALATEENISTUS on pühap. 26. juulil kell 3 p.l.

Õpetaja viibib aeg-ajalt maal juuli- ja augustikuul ning on vajaduse korral kättesaadav tel. 1-613-377-0062.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0629
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 494-5488.

VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 km.

Pühap. 5. juulil kell 11.00 hommikul JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid, vaimulik muusika. Kell 6.00 õhtul KUULUTUSKOOSOLEK.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Stone Church, 45 Davenport Rd.
Juhataja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Pühap., 5. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb G. Pitka, laulutenekandeid.

Teisip., 7. juulil kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Laup., 11. juulil kell 3 p.l. VABAÕHU JUMALATEENISTUS perekond Lodu talus, Udoras. Külalistena perekond Laur Rootsist.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 12. juulil JUMALATEENISTUS kell 6 õ. Teenib Usuteadusliku Instituudi lõpetaja, kand. Albert Roost.

Pühap., 19. juulil koguduse väljasõit praost Emanuel Lepiku tallu. JUMALATEENISTUS kell 12 p. Võimalus ilusas looduses jalutamiseks, ujumiseks ja tennise mängimiseks. Teejuhised ilmuvad järgmise nädala lehes.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

Leinateateid

TALLINNAS suri 6. juunil Lo Ollik, neiuna Tõnnus, sündinud 11. novembril 1923 Tallinnas.

MINNESOTAS suri 5. juunil Edward Kruenwald, sündinud 26. detsembril 1915.

SYDNEYS suri 2. juunil Arvo Austla, sündinud 30. aprillil 1908 Elvas.

Tõrust tõmbame tamme

PRAOST RUDOLF REIMARU 70. A. JUUBELIKS

Ladina vanasõna on tänase pealkiri. Roomlased ütlesid seda mõnusalt: "e glande quercum educimus". Nad aimasid seda, [illegible] väikesest tõrust suure tamme [illegible] välja kasvab, aga nad ei tundnud seda võimu. Ütlesid siis: et meie ise — paneme tõru mulda ja kastame — küll ta kasvab. Vahel kasvab, vahel mitte — ei oska enda teha — aga sinna asi jäi. Segaseks ja varjamatuks. Nagu paganate ajad ikka.

Apostel Paulus vastas selle küsimuse selgelt. Ütles: seemnest saab puu. Mina istutan, teine kastab, aga Jumal kasvatab. Nii iga elaga. Jumal tõmbab tõrust välja tamme puu, mitte keegi teine.

Praost Rudolf Reimaru on meie seas ja oma eluga ta tõendab seda. Ta sündis 13. juulil 1911, talupidaja [illegible] Saaremaal. Aga tema isakodu asemel Jumala tundmise lapse [illegible]. Seal keegi ei kahelnud, kas seemnest kasvab [illegible] ja tõrust tamme. Kihelkond ja Saaremaa [illegible] andsid vajalikud eeldused [illegible]. Nii asub Saaremaa poiss Tartu Ülikooli Usuteaduskonda sügisel 1931 ja lõpetab selle kevadel 1934 sügisel. Peale oma proovitud kandidaadi aasta Saaremaa praost Mihkla ja Harju praosti [illegible] juures ja ordineeritakse õpetaja ametisse 14. aprillil 1935 a. Tallinnas.

Igatsenud siin on saavutanud visa töö ja palvega. Noor tamm on tõrust välja tõusnud. Nüüd näeb tal ees seista teiste seas.

Esimese vastusega 1935 algab Saaremaal Püha koguduses, kus õp. H. Haamer oli asunud Tartusse. Ja ega Reimarugi jää kauaks Saaremaale. Tulvad kaunavad rohkem ja mees määratakse Võrumaal suure Rõuge koguduse õpetajaks 1939. aastal. Küll pääsenud küüditamisest ja mobilisatsioonist ei saa ta ometigi kaua Rõuges töötada. 1944 augustis olid punavägi juba Rõuges ja õpetaja läheb kodupaika Saaremaale ning sealt edasi Saksamaale. Oli Poola aladel pastoriks, kuid sealtki tuli varsti põgeneda. Peatus Flensburgis ja sealt hargnes edasi tema väärtuslik vaimuliku panus meie sõjameeste laagrite teenimisel Borghorstis ja Bocholtis. Sealt ta koos meie sõdurpoistega läheb Inglismaale tööle. Kuid varsti kutsutakse ta eestlasi usuliselt teenima Põhja-Inglismaal. Neli aastat ta rändas seal kaasmaalasi otsides ja teenides ja neile oma kogudusi luues. 1951. aastal ta koos 250 kog. liikmega asub Kanadasse. Ka siin saab ta kohe ülesande teenida kaasmaalasi Thunder Bay ja Sudbury linnades, kus ta juba enne alustatud usulise töö viib oma koguduste raamidesse.

1956. aastal valiti ta Lakewoodi koguduse õpetajaks, keda asus teenima Perth Amboy ingliskeelse luteri usu kogudusega samal ajal. Asub aga varsti täie jõuga Lakewoodi kogudust üksinda teenima ja on selle eesti koguduse arendanud välja tugevaks ja elujõuliseks. Tihti külastab ta Kanadat ja jutlustab siinsetes kogudustes.

Käesoleval kevadel valiti praostkonna sinod New Yorgis ta EELK Esimese praostkonna praostiks Ameerikas.

Rudolf Reimaru on energiline ja kindla sõnaga, aga ühtlasi südamega vaimulik. Ta ei koba ega kõhkle, asub ja otsib. Jumala on andnud temale mõnusa huumorimeele ja ande luuletada. Ta on loonud rea häid koraale, mida kogudused armastavad laulda. Tema tõekspidamised on veendumuslikult konservatiivsed ja selged kuulda ja mõista. Praostil on kõik eeldused, et tema juhtimise volitused täidetakse [illegible].

Praost Reimaru on abielus Kuressaare ärimehe tütre Nadja Peltsiga, kes omal ajal valiti Saaremaa iludusekuningannaks. Proua omab suure energia, mida ta väga tunnikalt rakendab koguduse töös ja seda hinnatakse kõrgelt.

Kirikuvalitsuse ja eesti koguduste nimel soovin juubilarile rohkesti Issanda õnnistust juubeli puhul ja palume, et tal lubatakse kaua veel teenida Jumalat ja oma rahvast. Saluteerime praosti kui tugevat tamme meie kirikus.

Karl Raudsepp
piiskop

Prof. A. Vööbuse ajalooraamatu kaheksanda köite käsikiri valmis

Torontos on praegu saadaval viis esimest köidet

Prof. A. Vööbuse kapitaalse eesti ajaloo kaheksanda köite käsikiri on valmis ja Belgiasse trükikodadesse saadetud. Kuues ja seitsmes köide on trükkimisel valmis, kuid seisavad trükikoja nõudmisel arvete tasumist. Vaheajal on ümberõlgse mitu arvamust ilmunud — Torontost on juurde tulnud seega 31 uut tellijat, kuid mitte on pidamata eelduste kohane kaheksanda köite trükkimise või ettemaksmisele.

Dr. A. VÕÕBUS

[illegible] seigalt, et 6000 US dollari tasumist [illegible] kuuenda ja seitsmenda köite eksemplare [illegible] Köite saamine [illegible] Ühendriikidesse [illegible]. Üks köide [illegible] [illegible] summa. Torontos [illegible] saadetud ja kaks köite [illegible] kodustele kaasmaalastele head [illegible] köiteid [illegible] pievade jooksul.

Seega võiks uusi raamatuid Torontos näha tõenäoliselt augustikuus kui postisteigid ja muud ajastused vahele ei tule.

Kolme viimase köite — kuuenda, seitsmenda ja kaheksanda — [illegible] seigalt, et autor on jõudnud ajaloolise sündmuste kirjeldamisega 1930-ndate aastate keskele. Üheli pool näib see, et autori käsutuses on olnud rikkalikult materjali, kuid teisest küljest selgub, et kaheksas köide ei jää viimaseks vaid professor Vööbus jätkab vaatamata oma suurele töökoormusele töö lõpule viimist.

Kaheksanda köitega, mis hõlmab 1700 lehekülge, on autor jõudnud alles meie iseseisvusaja kolmveerandini.

Imselt on autoril oma senisele tööle veel palju juurde lisada, sest pärast 1935. aastat järgnesid ka meie rahva traagilised saatusaastad. Prof. A. Vööbuse "Studies in the History of the Estonian People" on kahtlemata põhjalik käsiraamat, mida meie järeltulijad vajavad aastakümneid [illegible].

Praegu on Torontos ikka esimesed viis köidet — kuni 12 [illegible] komplekti on veel saadaval — kuigi pärand arvel [illegible] pole momendil suur [illegible]. Esimese viie köite hind on 183.50 dollarit (Kanada rahas). Kõik kaheksa köidet kokku 188.50 dollarit. Raamatuid on ühtlasi siinsete kalmugistidest. Vahendaja: Dr. E. Aruja, 37 Groveland Crescent, Don Mills, Ontario M3A 3C4. Telefon 416 447-4971. Samasse palutakse pöörduda ka neil torontolastel, kes on tellinud oma autonile, kuid pole teema suure töökoormuse tõttu raamatuid veel kätte saanud.

Raamatute müügist on seni Toronto kogusummas laekunud 11.900 dollarit, millele lisandub Toronto Vana-Andrese Koguduse annetus 2000 US dollarit, mis teeb Kanada dollarites umbes 2400 dollari suuruse summa.

E. A.

Jakob Kain surnud

Hiljuti oma 80-ndat sünnipäeva tähistanud Jakob Kain suri 1. juunil Uppsalas, Rootsis. Kaduva päritolu Eesti põhjarannikult ja oli juba noorusest alates seotud merega, nagu ta vennad Isak Kanadas ja Aleksander Göteborgis.

Lahkunu oli edukas ettevõtja kivitreialerina, kuni ta pärast Eesti okupeerimist 1941 siirdus Soome. Seal liitus ta peatselt eesti patriootiliste ringkondadega, kes tegid ettevalmistusi kodumaa vabadusvõitluseks. Koos oma kolme pojaga, Ensi, Nils ja Per, kes olid kõik teenistuses [illegible] ta ERNA grupis võitles ise võitluslisteerimisest Põhja-Eestis 1941 sõjasuvel, kus selle grupi tegevus oli otsese [illegible].

Patriootlise elmunne oli määrav ka ta hiljemas elus, kui ta pikemat aega töötas arhiivtöölisena Uppsalas. Ka sidemed Soomega olid lähedased. Arvestavasti õiglus- ja vabadusideede tausta hakkas temas süvenema usuline huvi. See leidis väljenduse ustavuses baltimaade, mis põhineb kristluse alusele. Seda veendumust teenides püüdis ta hakata põhilist maapinda eesti keeles ja kuulus aktiivselt baltigruppide hulka Rootsis ja Soomes.

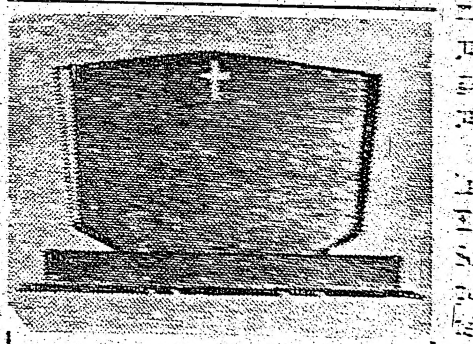

HAUAKIVID

Eesti esindaja
YONGE MEMORIALS LTD.
2944 Yonge St., Toronto,
Ont. M4N 2K3
Davisville & Eglintoni vahel
487-2147, õhtul 447-1206
Nigul Virro

MÜÜA
täiemõõduline ehituskrunt,
22.000 ruutjalga SEEDRIORUL
Hind kokkuleppel
Helistada „Collect" igal ajal
(416) 882-4247

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
R. KISTIMAGI, tel. 759-6424

ooraamatu kiri valmis

esimest

eksanda köite käsikiri Kuues ja seitsmes köi- oodates arvete tasu- kalt — Torontost on on pidanud eesõiguse ksmisele.

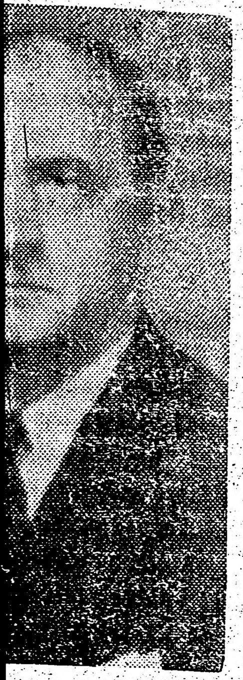

. VÕÕBUS

it (Kanada rahas), köidet kokku 188.50 atud on ilusas sini- tes. Vahendaja: Dr. Groveland Crescent, ntario, M3A 3C4. 447-8958. Samasse duda ka neil toron- tellinud otse auto- (tema suure töö- u) raamatuid veel

müügist on seni To- summas laekunud t, millele lisandub -Andrese koguduse US dollarit, mis dollarites umbes uruse summa.

E. A.

in surnud

80-ndat sünnipäeva b Kain suri 5. juu- Rootsis. Kadunu pä- njarannikult ja oli alates seotud mere- nnad Isak Kanadas Göteborgis.

edukas ettevõtja kuni ta pärast nist 1940 siirdus us ta peatselt eesti ngkondadega, kes stusi kodumaa va- . Koos oma kolme ils ja Per, *kes olid te eas, astus ta võttes osa võitlus- hja-Eestis 1941 sõ- le grupi tegevus oli ega.*

elutunne oli mää- semas elus, kui ta öötas arhiivitöölise- a sidemed Soome- d. Arvatavasti õig- nõude taustal hak- nema usuline huvi. duse ustavuses ba- is põhineb kristlu- a veendumust tee- bahai põhilist ma- lde ja kuulus ak- ruppide hulka Root-

ÜÜA

Sõduline skrunt,

ga SEEDRIORUL

okkuleppel

ollect" igal ajal

562-4247

d majaomanikud tea,

gasuguseid puuaedu

de ümber.

GI, tel. 759-6424

USA välisministri vastuvõtt diplomaatkonnale

Washingtonis toimus neljapäeval, 4. juunil esimene välisminister A. Haigi ja tema abikaasa korraldatud ametlik vastuvõtt USA-s akrediteeritud välisriikide esinduste juhtidele. Teiste seas viibis vastuvõtul ka E. V. esindaja USA-s Ernst Jaakson, samuti Läti ja Leedu vabariikide esindajad.

Saadikuid võtsid vastu välisminister abikaasaga, mille järele koguneti vastuvõtusaali, kus diplomaatkond veetis paar tundi omavahelistes kõnelustes. Välisminister A. Haig esines lühikese kõnega, millele vastas diplomaatkonna korpuse vanem.

☆

E. Jaaksoni Washingtonis viibimise puhul sõitis sinna möödunud reedel ka uus E. V. konsul USA-s Evald Uustalu. Koos E. Jaaksoniga käisid nad välisministeeriumis, kus E. Jaakson tutvustas E. Uustalu Balti laua juhatajale.

☆

Washingtonis toimus möödunud reedel järjekordne kolme Balti vabariigi esindaja koosolek, millest Eesti-poolselt osa võttis peale E. Jaaksoni ka E. Uustalu, tutvudes naaberriikide esindajatega.

Seekordse kokkutuleku puhul oli Läti esindaja korraldanud vastuvõtu oma kolleegidele University Club'is, millest osa võttis ka E. Uustalu. Toimusid kõnelused küsimustes mis ühtlaselt huvitavad kõiki kolme N. Vene poolt annekteeritud Balti vabariiki. Vastuvõtul viibis ka välisministeeriumi Balti laua juhataja Thomas Longo. Viimane lahkub mõne kuu pärast kohalt, olles määratud töötama teise osakonda. Tema asemele on määratud Mildred Patterson, kes pärineb Kansas Cityst.

Dr. Jaan Noolandi loengud Euroopa ülikoolides

Torontos elav füüsika doktor Jaan Noolandi, kes töötab Xerox Canada Inc. juures teoreetilise füüsika osakonna juhatajana, lähedati koos perekonnaga maikuu alul neljaks kuuks Prantsusmaale, Strabourgi. Dr. Noolandi töötab Strabourgis ühes riiklikus laboratooriumis ning esineb loengutega ja seminaridega Euroopa ülikoolides. Ta on esinenud juba Lieges, Brüsselis, Milaanos, Genuas, Zühichis, Pariisis ja Lääne-Berliinis. Dr. Noolandi saabub Torontosse tagasi septembris.

Õngitsejate ja jahimeeste teated

Seltsi kalameeste suvine väljasõit korraldatakse Georgian Bay'st *lõunasse väljaulatavale tuulte eeest varjatud vaiksele lahele Elm Covi laupäeval, 11. juulil Tony ja Linda Gaibisels'ile* kuuluvale suvitus maa-alale. Paatide *rentimise võimalus kohapeal on väga piiratud arvul, sellepärast palutakse, kellel* on võimalik, oma paat kaasa võtta. Tee-juhis Elm Cove Cottages: Torontost Hwy 400 kuni Waubashene, edasi Hwy 69 Parry Soundi suunas umbes 5 miili, järgmiseks pööre vasakule Honey Harbouri suunas Hwy 5 mööda umbes 5,5 miili, järgmine pööre paremale South Bay Rd., seda mööda umbes kolmveerand miili kruusateed. Järgmisel teelahkmel hoida vasakule ja jälgida teejuhist Elm Cove Cottages. Teejuhise koopijaid on saadaval, helistada E. Saar, telef. 425-9978.

Ilmus Ranniti uus värsikogu

Maikuul jõudis lugejate lauale uus, äärmise tüpograafilise maitsekusega töödeldud raamat, Aleksis Ranniti luulevalik „Signum et verbum", tõlkeid eesti keelest Henry Lymanilt, puulõiked Jacsues Hnizdovskylt. Raamat on trükitud Itaalias, Veronas Martino Mardensteigi kujundusel ja Stamperia Valdonega trükikojas, kus ka kaks ta eelmist ingliskeelset värsikogu on trükitud USA kirjastusele Elizabeth Press.

Luuletuskogus leiduvad kaks tsüklit, mille alguses on eestikeelsed luuletused, mis hiljem on siiski ka inglisekeelses tõlkes.

Eesti Kunstide Keskuse stipendiaate ja muusikavõistluse talente. Pildil vasakult Stella Kerson, Laura Randma, Rosemarie Lindau, Kristine Walter, Marja Leena Roos, Omar Daniel, Ingi Mai Loorand, Lembi Veskimets, Rita Sui, Margit Viia, Derek Ewen, Harri Mürk, Tiina Kiik, Pia Metsala, Martin Kiik, Martin Kabal, Jaak Järve ja Debbie Kehkla.

Loomingupäevad tiivustavad fotoprogramme

Inspireeriva kunstide nädala eeltööd asjatundjaile ja asjaarmastajaile on sujuvalt kulgenud. On tutvutud kohapeale olukorraga ja sobiva ajalise kava rakendamisega.

Esmakordselt on suuremasse fookusse tõstetud fotokunst ja selle praktiline kasutamine koos pimiku töödega ja loengutega. Pöördusime selle ala eriteadlase ja korraldaja prof. Hans Westerblomi poole lähema informatsiooni ja kavade saamiseks. Selgus, et Hans Westerblom on peale Toronto Central Tech. kooli lõpetanud õpingud USA-s Rochesteri Ülikoolis ja

selle järele töötanud eriteadlasena 16 aastat, olles Ryersoni polütehnikumis korraliseks õppejõuks.

Praegu on õpilasi 500—600, koos 22 õppejõuga. Eestlasist õpilasi on olnud ainult üksikuid ja needki filmi alal.

Kuidas näete eestlaste tegevust foto alal? — küsime. Tänapäeval ei tohiks olla kellelgi raskusi korraliku kaamera ostmiseks ja eestlastel on palju häid fotoaparaate. Kuid need ei tee ise korralikke ja häid fotosid, seda tuleb õppida ja pidevalt arendada. Fotoala on Kanadas väga arenenud, mida võite näha igapäevases elus: reklaamis, ajakirjades, TV-s ja filmis. Võistlus on sellel alal suur, mis eeldab neid tagajärgi.

Paariaastane selle ala kursus annab kõik eeldused ja oskuse, millele järgnes pidev tegelemine või töö.

Toronto Karavani pidustuste raames toimus mõne aasta eest saade, milles kaasa aitasin Maie Liivi ja A. Raudsepaga koos töötades, ja tagajärg oli rahuldav. Karavani keskbüroo poolt auhinnatud „Legendite maa" tõsteti sellel alal eriti esile audio-visuaal saatena. Peale selle on minu fotodest ajakirja „Triinu" kaani kujundatud. Olin nõuandjaks ka Eesti Kunstide Keskuse „ESTO '81" fotosaate koostamisel ja ei keelduks fotoalasest kaasabist teistel juhtudelgi. Eestlastel on häid võimalusi sel alal töötada, kuna mitmed organisatsioonid nagu Eesti Kunstipärandi Klubi, Pensionäride Klubi, Eesti Kunstide Keskus jne., on saanud riigilt **abi foto ja viedoalase varustuse** muretsemiseks. Suuremaks puuduseks on sellise töö läbiviijad-operaatorid. Sellealased kursused ja nendest osavõtt oleksid hädavajalikud.

Filmi valmistamine on tohutult kallis ja ei tasu väikeses rahvusgrupis, isegi kodumaal valmistavad filmid on samade probleemidega.

Mida on kavas fotoalal „Looming '81" loomingupäevadel?

Kava on kolmeosaline, kus loodan töötada 20-liikmeliste gruppidega. Esiteks on kavas fotoalased programmid ja nende koostamine, nii kaasatoodud või kohal tehtud fotodest-materjalidest. Iga osavõtja võib valida enesele sobiva teema. Teiseks on kavas moodustatavate huviringide töö, mis haaraks 2—3 programmi ja kolmanda osana on pimiku töö, kus valmivad kohapeal tehtud fotod. Need fotod oleksid igal päeval ka vaatamiseks ja arutluseks. Oleks loomulik, et need peale loomingupäevi ilmuksid eriväljaandena.

Loomingupäevad peaksid andma aktiivset hoogu, et võiksime koostada fotoprogramme mitte ainult Toronto ja Kanada ulatuses, vaid need peaksid haarama eestlasi üle maailma.

Mõtlen meie kunsti väljaspool kodumaad, muusikat, teaduslikke ja majanduslikke saavutusi kui ka meie rahvuslikku tööd ja endavaljendust. Tehes ainult enese ümbrusest kohalikust tegevusest vastavaid fotoalalisi programme, on häohaht kapselduda väikesse ringi. Fotoala tuleb ka eestlaste hulgas võtta kui kunsti, mida maailmas on tunnustatud enam kui 15 aastat. Sellealased mõned fotonäitused mõne aasta eest olid teretulnud ja neid tuleks edaspidigi korraldada.

Kiviojalaste jaanipäev

Kui esimesed kevadtunnused on saabunud, hakkavad paljud torontolased tundma igatsust Kivioja järele, kus asuvad nende suvekodud. Suvel muutuvad nad, suvitades Kiviojal, kiviojalasteks, kes võidu kasvatavad väärislilli, jalutavad varjuliste ja lõhnavate elu*puude vahel või läikiva jõe kaldal. Et tugevdada sidet kaaseestlaste* vahel, loodi ühing Kivioja.

Kord aastas on ühingu traditsi*ooniline peakoosolek. See toimub* alati ilusal õitseajal — jaanipäeva ümber. Tänavu toimus koosolek 20. juunil, esimehe, Kaius Meipoomi moodsas suvilas. Koosolekust võttis osa vallavalitsuse esindaja Mrs. Sheppard. Arutati pikalt päevamuresid, makse ja kuidas muuta sealne hea elu veelgi paremaks. Valimisi ei toimunud, kuna eelmisel aastal valiti kõik „tegelased" kaheks aastaks. Juhatusse kuuluvad: Kaius Meipoom, esimees, Magda Spirka, Tiiu Rajaste, Richard Vesi ja Hella Leivat. Revisjonikomisjoni: Ellen Kuuskne ja Lydia Nurm. Jõepuhastamise komisjoni esinaine: Salme Miinonen. Teedekomisjon: August Nurm, Valter Spirka, Richard Vesi ja Joh. Almer.

Otsustati astuda Sihtasutus Eesti Päevad liikmeks, esindajaks valiti Jaan Kruus. Leinaseisakuga mälestati lahkunud liiget Rein Tamme. Pärast tihedat sõnavõturikast koosolekut pakkus Taivi Meipoom koosviibijaile kohvi.

Kiviojal austatakse eesti tavasid ja samal õhtul pühitseti kombekohaselt meie jaanipäeva ja võidupüha. Kui päike oli alla laskunud ja hämarus tihenemas, kutsus Joh. Almeri eestipärane muusika kõiki kiviojalasi blokk-A-le, kus lõkkevana, Peeter Spirka, süütas uhke lõkke, *millest tulevirvad kerksid* kõrgele.

Peeter Spirka ütles, et jaaniöö lõkke taustal on meil kodumaalik miljöö, sidemed oma maalapiga *ning eestlasist naabritega.* Me pole tulnud õnne otsima võõrsilt, vaid *olime sunnitud pagema maailma* õudseima võimu eest. **Seepärast on** *meile kallid need kombed, mida* austati me kodumaal vanasti, seal, kust oleme juurdunud. Jaaniku — võidutulega meenutati meie rahva võite ja saavutusi oma eestlaste maa vabaduse eest.

Lõkketule ääres deklameerisid Mihkel Jürimaa ja Erik Spirka: „Me esivanemad sündisid Eesti pinnal" . . .

Soe lõke paisutas jaanituleliste häälepaelu ning peagi kõlasid ühislaulud: „Kungla rahvas", „Ei paremat pole . . ." jne.

Vanadel eestlastel oli jaanikul liikumas ka kapakali, kuid Kivioja daamid olid üles seadnud kohvilaua kõige sinna juurdekuuluvaga. Hiljem leidis hr. Almer, et tantsugi võinuks lüüa ning tõi esile tantsumuusika. Mis sest, et puudus parkettpõrand, haljal murul liikusid tantsujalad sama väledalt!

Sõbralikus vestluses söödi lõkkel küpsetatud vorstikesi ning alles südaööl, kui Kivioja noored olid saanud säravad raketid tumedasse öötaevasse, otsis igaüks elupuude vahelt, kust rada läheb otseteed oma suvilasse.

H.L.

Kõigi mugavustega suvila

VÄLJA ÜÜRIDA

Jõekäärul alates 18. juulist

Tel. 488-8533

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 korđ

(Bathurst—St. Clair)

Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Väiksemaid REMONTTÖID

majade juures:

elekter, torud, puutööd jne.

Helistage — J. MEIUSI 225-3283

City of Toronto

Toronto Hydro needs a Commissioner. Are you interested?

City Council must appoint another member to the Board of Commissioners for the Toronto Electric Commission.

The person appointed as a member of the Commission would be responsible for the control and management of this public utility.

If you're interested in being considered for this appointment, please submit an application outlining your qualifications to the City Clerk, Second Floor, City Hall, Toronto M5H 2N2 by July 3, 1981. For further information on this positin, please call 367-7031.

A.R.N. Woadde
Deputy City Clerk.

Võtan üksikuid pensionäre perekonda.
Täielik hoolitsemine.
Ka puhkusetuba nädalaviisi olemas.

KOIDULA KITTASK,
tel. 469-3763 või 469-1368

Eesti Kirjanike Kooperatiiv

Ilmus ja on tellijaliikmeile välja saadetud

RAIMOND KOLK'i

USKMATA TOOMAS

jutustused — 210 lk.

Hinnad tellijaliikmeile:

	üksikraam. br.	üksikraam. köit.	poolsari (6 raamatut) br.	poolsari (6 raamatut) köit.
USA ja Kanada $	7.70	9.90	42.—	57.—

Kaanehind mitteliikmeile: br. $10.—, köit. 13.50

ILMUS

BERNARD KANGRO

ARBUJAD

312 lk. — suures formaadis, 220 fotot

Hind $27.— + 2.— saatekulu

ESINDAJAD KANADAS:

A. Viirlaid, 63 Glen Davis Cresc., Toronto M4E 1X7, Ont.; Estonian Publishing Co. „Meie Elu", 958 Broadview Ave., Toronto M4K 2R6, Ont.; E. Kalm, R. R. 2, Breslau, Ont. N0B 1M0; *E. Kivestu, 588 Westluke Ave., Montreal H4X 1P7, Que.; V. Lenk, 511 Lawson Rd., London, Ont. N6G 1Y1; H. Lille,* 1 Eriksdale Rd., Etobicoke M9C 2B5, Ont.; V. Metski, 6 Dawn Rd., St. Catharines L2N 4M7, Ont.; L. Normet, 343 Cannon St. E. Hamilton, Ont. L8L 2C1; K. Pikker, 3876 Pandora St. N. Burnaby, B.C. V5C 2A5; V. Sprague, 2313 Samuel Drive, Ottawa K1G 3C3, Ont.; The Scandinavian Shoppe, 279 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2; U. Veedler, 47 Kent Ave., Sault Ste. Marie, Ont.

Kuuba ei suutnud eelarvet täita

HAVANNA — Kuubal oli möödunud aasta eelarve täitmisel 300 miljoni dollari suurune puudujääk. Suur osa sellest defitsiidist olevat olnud tingitud riiklike restoranide, hotellide ja ettevõtete väga madalast puhastulust. Rahanduslikke korrapäratusi oli olnud paljudes restoranides. Puudujäägi suurendajaks olid olnud veel halb lõikus suhkrupilliroo ja tubakafarmides taimehaiguste tõttu.

Sadat ja Reagan kohtuvad

KAIRO — Egiptuse president Anwar Sadat ütles, et ta lendab 5. ja 6. augustil Washingtoni arutlemaks president Ronald Reaganiga Iisraeli okupatsiooni Jordani jõe läänekaldal ja Gaza maakitsusel. Sadat ütles, et ta tahab arutada Reaganiga ka Palestiina autonoomia probleeme, mis lükati peagu aasta eest tagasi Iisraeli poolt, kui Iisrael need okupeeritud maa-alad liitis Iisraeliga ja asus sinna ehitama uusi Iisraeli asutusi.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

auruga „steamcleaning"

HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Prantsusmaa ei sekku Quebeci probleemidesse

PARIIS — Euroopas ringreisil viibival Kanada peaministril Pierre Trudeaul oli Pariisis kohtumine Prantsusmaa uue presidendi Francois Mitterrand'iga. Kohtumise kestel arutati üksikasjaliselt ka Quebeci küsimust ning Mitterrand andis Trudeaule kinnituse, et Prantsusmaa ei sekku Kanada sisemistesse asjadesse ning Quebeci küsimuse lahendamine jääb täielikult Kanada keskvalitsuse ja Quebeci provintsivalitsuse hooleks. Peaminister Trudeau viibib Euroopas, et teha ettevalmistusi juulikuus Ottawas toimuvaks rahvusvaheliseks majanduskonverentsiks, kus eriti tuleb arutusele arengumaade abistamine.

SPORT

Maria Lember Kanada ujumise meistrivõistlustele

19., 20. ja 21. juunil toimusid Etobicoke Olympiumi 50 m ujulas rahvusvahelised ujumise võistlused 37 klubi ja 443 võistleja osavõtul. Ujujaid oli saabunud New-Yorgi, Michigani, Mass. ja Illinoisi osariikidest USA-st ja Beckenham'ist Inglismaalt.

15-aastane eestlanna Maria Lember, ujudes seenioride grupis ja Markhami klubi nimel, tuli 400 m vabastiilis finaalis 6-ndaks ajaga 4:40.81 ja 800 m 4-ndaks ajaga 9:35.62. 400 m ajaga pääses ta Kanada kõrgemasse ujumise klassi — National Division'i — ja saab nüüd osa võtta Kanada meistrivõistlustest kolmel alal. Meistrivõistlused toimuvad Montrealis olümpia 50 m ujulas 13.—16. juulil. Samuti on Maria Lember saavutanud 25 m ujula national normi, võimaldades tal võistelda järgmisel hooajal kanada kõrgemas divisionis.

13. ja 14. juunil toimunud Ontario Kesk Ringkonna (Centre Region) meistrivõistlustel ujumises, ilusas Smythe pargi 50 m välisujulas võitis Maria Lember seenioride grupis 3 kuld- ja 1 pronksmedalit. Ta tuli esimeseks 100 m vaba-, 100 m liblika-, ja 200 m kompleksstiilis ja kolmandaks 50 m vabastiilis, aidates Markami Klubil võita nägusa üldauhinna. Võistlustest võttis osa 17 klubi 368 ujujaga.

76 võistlejat Torontos laskevõistlustel

Toronto Eesti Püssi & Püstoliklubi poolt korraldatud klubi 15. aastapäeva, Eesti kooli ja raamatuaasta ning Tallinn Festivali '81 tähistamiseks peetud laskevõistlused 18., 19., 20. ja 21. juunil 1981. a. Eesti Majas, möödusid ettearvamatult hästi. Nendest võistlustest oli palutud peale Toronto osavõtma veel Thunder Bay, Montreal ja Hamilton. Võistluste relvadeks oli kal. 22 vaba-, standard- ja sportpüssid ning kal. 22 standardpüstol.

Võistlejad olid vanuse ja edasijõudmise järele liigitatud 7-esse klassi. Võistlustest võttis osa kokku 76 võistlejat. Et need võistlused toimusid klubi sisetiirus, ühel ajal ja ühe katuse all Tallinn Festivali pidustustega, siis oli ettevaatuse ja arusaamatuste ära hoidmiseks rakendatud seitse suurte kogemustega laskesportlast-kohtunikku.

Võistluste õnnestumise üheks põhjuseks oli Tallinn Festivali korraldava toimkonna, eesotsas esimees Jaak Järve' igakülgne vastutulek ja majanduslik toetus.

Võistlustel klasside järele kolmele esikohale tulejad:

A klass — 1) M. Kontus — 558, 2) L. Liigvald — 530, 3) R. Saar — 517 — 600-st.

B klass — 1) A. Kütt — 247, 2) J. Vares — 242, 3) P. Aljas — 235 — 300-st.

C klass — 1) P. Kivioja — 255, 2) A. Tamm — 219, 3) T. Kolli — 218 — 300-st.

D (Tüdrukud) — 1) L. Dobereiner — 169, 2) K. Koop — 167, 3) K. Valter — 165 — 200-st.

E (Poisid) — 1) R. Karhunen — 176, 2) E. Nippak — 176, 3) J. Ebkner — 174 — 200-st.

F (Poisid) — 1. A. Sutt — 94, 2) A. Petersoo — 91, 3) T. Petersoo, 89 — 100-st.

G (Püstol) — 1) A. Tint — 536, 2) A. Tinits — 518, 3) M. Gering — 509 — 600-st.

Laskevõistluse kohtunikud olid: J. Reinoja, J. Vares, A. Kontus, A. Oiling, H. Kivi, A. Kütti ja A. Tinits, vastutav korraldaja V. Kana.

Malelahingud Tallinn Festivali ajal

Üheks osaks Tallinn Festival '81 tegevusest oli neli päeva kestnud malevõistlused, millest osavõtt oli elavam kui korraldajad teadnuks arvata. Eriti rohke oli nooremate malemängijate juurdekasv, mis näitab, et malel on eesti noorte hulgas siiski koht olemas.

Neljapäeval, 18. juunil toimus võistlus 14-aastastele ja nooremaile N. Küttise rändauhinnale, kus esimeseks tuli Andres Loorits, teiseks Erik Kalm ja kolmandaks Erik Naar. Samal õhtul oli veel kiirturniir E. Kalmari mälestuseks, kus esimene oli Valdeko Pikkand, teine Peter Smeelen ja kolmas Valter Puna.

Laupäeval, 20. juunil andis Ingvar Liitoja malesimultaani. I. Liitoja võitis hiljuti Ontario meistrivõistluse keskmise klassi väga hea tulemusega, saades 5,5 punkti võimalikust 6-st, mis talle Kanada maleedetabelis annab hinde 2000 (võrdluseks olgu antud, et algajal on tavaliselt aastaga 600, maailmatippklassi maletajal 2600 ümber). I. Liitoja mängis 45 minutiga 10 mängu ja võitis need kõik. Noorim vastasmängija oli Reinar Ratnik, 6 aastat vana, kõige tugevam aga Elmar Pajo.

Reedel, 19. ja pühapäeval, 21. juunil toimus võistlus Paul Kerese rändauhinnale, milleks on Ants Vommi poolt valmistatud eesti suurmeistri büst. Võrdlemisi tasavägises ja põnevas mängus jagasid esimest kahte kohta Andrus Kõresaar ja Jaak Riga, kolmas A. Loorits ja neljas Ott Naelapea.

Tallinn Festivali maleruumi külastajate arv oli meeldivalt elav ja väljaspool omavaheliste võistluste oli mängijaid 30—35. Maletajaid käis külastamas ka tuntud tugev eesti maletaja Ivar Laurimaa Hamiltonist. Eesti maletajad tunnevad tänulikkust Tallinn Festival toimkonna vastu, kes ettenägelikult selle ala üheks pidustuse tegevusalaks valis.

RISTSÕNA Nr. 1067

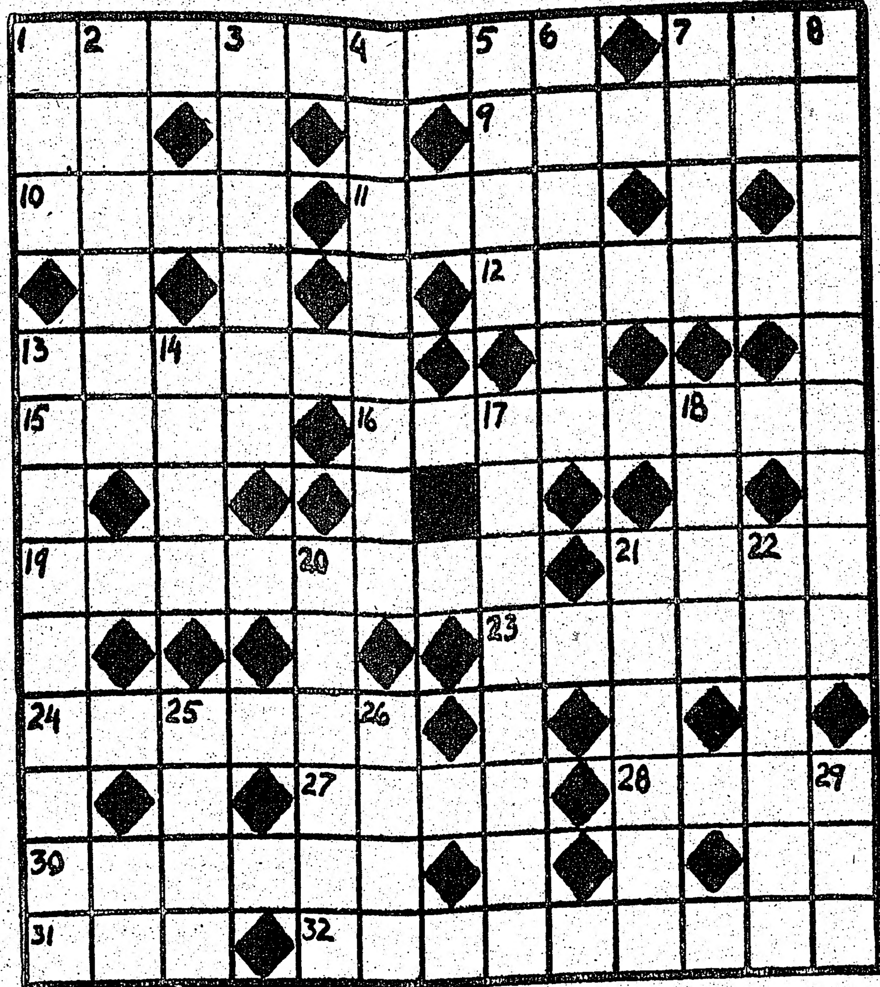

Põikread: 1. Itaalia rahvuskangelane, 7. Poola lennuliin, 9. Lisand, täiend, 10. Maailma parim tennisist, 11. Tööriist, 12. Tartu piirkonnakomissar Saksa okupatsiooni ajal, 13. Naturalistlik vool kunstis ja muusikas, 15. Tükid tervest, 16. Käteravi, 19. Hoolitsus, talitus, 21. Karjumine, 23. Kummargil, kallakil, 24. Elukutse naistele, 27. Märguanne, 28. Kunstiteos, 30. Visand, kavand, 31. Sik-..., 32. Lihatoit.

Püstread: 1. Anna, saksa keeles, 2. H. Visnapuu luuletuskogu, 3. Kuulsa filmitähe eesnimi, 4. Mälestusmärk, 5. Soliidne naine, 6. Maa-ala Narvast ida pool, 7. Kurb tunne, 8. Keskus, keskkoht, 13. Transporttööline, 14. Suur viha, 17. Leivasort, 18. Vana dokument, 20. Eesti luuletaja, 21. Krokodilli liik, 22. Koduloomade elamu, 25. Laevade paranduskoht, 26. Juurdepanek, 29. Poiss, inglise keeles.

RISTSÕNA Nr. 1066 LAHENDUS

Põikread: 4. Samba, 7. Tenor, 9. Ingel, 11. Mimi, 12. Kura, 13. Vorp, 14. Esmalt, 16. Jänku, 17. Utah, 18. Soolo, 20. Teke, 23. Ollus, 26. Munich, 29. Nüüd, 30. Janu, 31. Hüüd, 32. Sumer, 33. Üksik, 34. Sirts.

Püstread: 1. Mari, 2. Abiks, 3. Lemon, 4. Sompus, 5. Anum, 6. Pealt, 8. Nirk, 10. Grau, 13. Vähem, 14. Epohh, 15. Tanud, 19. Oonüks, 21. Kujur, 22. Enam, 24. Lüüs, 25. Lüdig, 27. Ines, 28. Curie, 31. Hütt.

ILMAR HEINSOO INSURANCE
Eesti Majas
958 Broadview Avenue, ruum 202,
Toronto, Ontario M4K 2R6
Telefon 461-0764

TALISMAN FARM R.R. 1 Centre Rd., Uxbridge, Ont. L0C 1K0
Nopi oma maasikaid!
MILLAL: alates umbes 19. juunist — umbes 20. juulini
KUS: Talisman Farm, Uxbridge, Ontario
AJAD: iga päev kell 8.30 e.l.—8 p.l.
Karastusjoogid saadaval ★ Korvid saadaval 35 centi tükk või too omad kaasa ★ Tasuta valmistamisjuhised igaühele
Teejuhis Torontost: sõita Hwy 48-ga (Markham Rd.) kuni Hwy 47. Sellega ida poole umbes 5 milli, läbi Goodwood'i. Varsti paistavad TALISMAN FARMI märgid. Sõita 47-ga kuni Centre Rd., kus teha vasak pööre ja peatselt oletegi TALISMAN FARMIS.

Danish Custom Furniture
Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad
OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT
A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

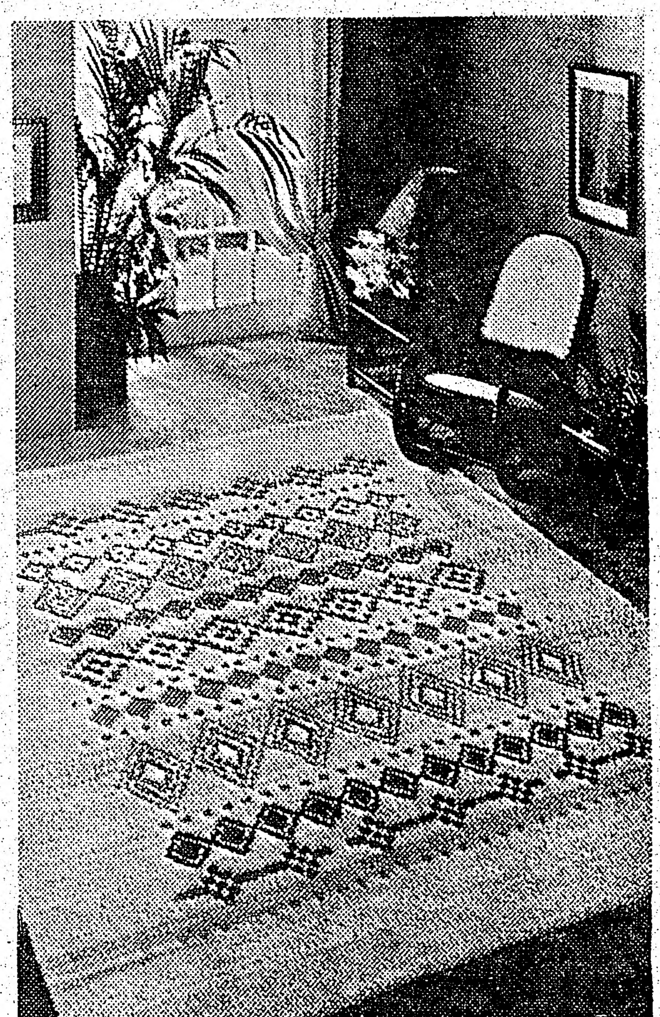
MODERN RUGS Skandinaavia kaubamaja vaipade ja kardinate
162 Oakdale Rd. Downsview, Ont.
Telefon 745-0507
Draperiisid valmistatakse ka tellimise peale

Eesti prohvet Järve Jaan

Matthias Johann Eisen

11.

Saksad arvanud, et Jaan selle ettekuulutuse nende kohta sepitsenud; kaevanud Jaani kohtusse. Jaan kutsutud adrakohtuniku juurde, kuulatud üle. Seal toodud palju Jaani ettekuulutusi ette. Adrakohtunik teinud otsuse: Jaan ei tee tööd, hulgub mööda maad, räägib kardetavaid asju — selle eest talle kirikupostis vitsu!

Ühel pühapäeval seotud Jaan Hanila kirikuposti. Matsalu mõisnik seisnud juures. Postis olles Jaan kohe järgmisi lauluraamatu sõnu lugema:

Au ja kiitus Isal olgu
Kes meil andnud Poja teal,
Kiitus Jeesusele tulgu,
Kes sai ohvriks risti peal;
Püha Vaimu täname,
Temal kiitust anname;
Jeesus pöörab rõõmuks vaeva,
Viib meid oma süles taeva!

Matsalu oma ütlema: „Eks saame näha, kes sind tuleb taeva viima! Küll ma viin sind oma süles taevasse!"

Kohtumõistja käskinud peksu alustada. Vaevalt löödud Jaani üks kord, kui Jaan pea tagasi surunud, post tulnud maa seest välja, jäänud Jaani kaela rippuma. — See lugu erutanud kõiki, sest kirikusambas oli paljusid pekstud, aga keegi ei suutnud posti maast välja kiskuda. Jaani tegu nähes jäetud peksmine järele. Kohtumõistja ütelnud: „Mul ei ole tarvis sind peksa. Ela, nagu enne elasid!" Sest saadik kadunud kaak kiriku juurest.

Üks A. Leppikult saadud teisend kirikusambas peksu saamise põhjuse kohta paneb Jaanile täieliku prohveti aupärja pähe. Jaan ei vaidle kellegile õpetajale kirikus vastu ega kuuluta mõisnikkudele karistust ette, vaid hüüab nagu Jesaia ehk mõni muu vana prohvet maa kohta hädahüüdeid: „Häda, häda tuleb sinu peale, sa vaene Eestimaa!" Selle hüüu ees saab ta kirikupostis peksta. Peksu ajal ütleb ta: „Mina olen viimne, kes kirikupostis peksta saab!" Ime, ime, et Jaan ei hüüdnud: „Häda sulle, eesti rahvas! Ehk Häda teile, eestlased!" Siis oleks ta prohvetipärg olnud täielik.

Meie päevini hoitakse Mihklis kõrendapuud alal, millel Jaani „tõotus" peal olevat, aga missugune see tõotus on, selle kohta puuduvad teated. (H. Laipmann, „Päevaleht" 1917, nr. 203).

Tänini täide minemata ettekuulutused

Tuntakse veel hulka Jaani ettekuulutusi, mis siiamaale aastani 1920 alles täide minemata. Rahvas usub kindlasti, et needki, kui mitte täna ega homme, siis kaugemas tulevikus ometi kord täide lähevad.

Nätsi külast läbi minnes ja oja ääres seistes kuulutas Jaan: „Aeg tuleb, mil see oja kuivaks jääb, nii et kukel vett juua ei ole ja selle järele tuleb aeg, mil hobusel rinnani verd on." (A. Leppik Koongast).

„Tuleb suur sõda, kus hobused rinnuni veres solistavad."

„Kord tuleb suur sõda, mis palju mehi ära hävitab, nii et ühe mehe kohta 20 naist jääb."

„Kord jäävad seitse naist ühe mehe hõlma ja paluvad üht meest!" kuulutab Jaan prohvet Jesaia viisil (Jes. 4:1).

„Meeste sugu saab otsa, maa on täis naisi, lapsi. Inimesi on nii vähe, et ühe inimese jalajälg on Lihulas, teine Virtsus näha."

„Pärnus Saksa kiriku ees saab korra kulbiga verd tõsta." (A. Leppik).

Kord toonud Jaan kolm kasehalgu, pannud Nätsi küla vahele püsti ja ütelnud: „Siia tulevad pärast sõda kolm kuningat kokku ja teevad rahu!"

„Koonga mõisa õues saavad kolm kuningat magama!" Rahvas seletab mõne korra neid kolme kuningat kolmeks valitsuseks: Vene, Saksa ja Eesti valitsusteks. (A. Leppik).

„Mihkli kiriku rehe juures kõnelevad kaks kuningat vastumisi" ehk teisendi järgi, „teevad kaks kuningat rahu."

Niisama ligidal talise tee ääres seisab kivi, mille kohta Jaan ütelnud: „Siin magab kord kuningas" (A. Leppik).

„Kord hakkavad õpetajad kirikus kaebuselaulu laulma üksi, sest et rahvas enam kirikusse ei tule, ja kirik ise leinab kui lesk naine." (A. Leppik).

„Vaesus on nii suur, et seitse inimest käivad kirikus ühe kuuega."

„Kirbla kirik saab Türgi hobuste talliks."

„Mihkli kirik saab Rootsi (Türgi) hobuste talliks."

„Audru kirik saab Rootsi hobuste talliks."

„Kirikud saavad Türgi hobuste tallideks!"

„Kirbla mäel hirnuvad Türgi täkud."

Küsitav, kas Jaan Kirbla, Mihkli ja Audru kiriku kohta ütelnud, et igaüks neist hobuste talliks saab. Võimalik, et Jaan ühe kiriku kohta seda ütlust tarvitas, rahvas aja jooksul ütluse teistegi kirikute peale kandis.

Paimre mäe kohta ütelnud Jaan: „Siin on rahu paik!" Arvatakse, et Jaan sellega surnuaeda tähendanud.

„Saulepi Vaisti alla tuleb laevakoorem kadakamarju."

Veel ei kasvata sooheinamaad tarbepuid, kuid A. Leppiku teate järgi kuulutanud Jaan: „Kui sohu kraavid kaevatakse, küll nad (= soised heinamaad) siis tarbepuid kandma hakkavad."

„Kalad saavad meres kord täiesti otsa. Isa toob pojale puust kala, et näidata, missugused loomad enne vees elanud."

Mõned Jaani määratud teed ootavad tänapäevani alles päevavalgele astumist.

Koonga mõisa põllul Lubja tammikust ajanud Jaan sihi otse Kakemaa kuuse peale välja ja ütelnud: „Siit peab uus karjatee läbi käima!"

Nimetatud kohal puudub alles tee.

Oma kodus Annuse talus raiunud Jaan lauda seina sisse roobi moodi märgi ja ütelnud: „Siit peab rutulise ajaga läbi käidama!" Rahvas ei mõista seletada mida Jaan selle ütelusega tahtnud tähendada. J. Nenni teate järgi löönud Jaan ühe konksu lauda seina sisse, üteldes: „Kui punnik selle konksu välja tõmbab, sünnib midagi tähtsat!"

Praegune Annuse peremees lammutanud hiljuti lauda maha, teinud uue asemele. Uues laudas seisab praegu veel vana lauda palk Jaani märgiga. Palk võiks väljanägemise järele küll sada aastat vana olla, niisama ka raiutud kirve märk.

Teisendi järgi raiunud Jaan Järvekülas kolm suurt rammi kirvega loomalauda seina sisse. Ise ütelnud: „Siit peab raudne ruun läbi sõitma! Siis lõhutakse see laut eest maha!" See laut, mitu korda parandatud, on väga vana; peremees teinud talle viimati kõrge kivimüüri alla. Palk Jaani rammiga paistab ülevalt tervelt silma. Tänini ei ole raudruun Järveküllа veel ulatanud.

Teisendi järgi ütelnud Jaan: „Siit saab üks suits mööda käima!" Ütlus suitsu mööda käimisest paistab palju tõenäolisem, kui ütlus raudtee läbikäimisest. Raudtee nime võis Jaan vaevalt tunda.

Avaste sohu — teisendi järgi kuhugi nimeta sohu — löönud Jaan kord tikke maha ja ütelnud: „Siit peab raudtee läbi minema!"

Sõja ettekuulutamisest olgu veel nimetada: „Kord tuleb nii suur sõda, et Kirbla mäest inimeste veri alla voolab!"

Teine samane ettekuulutus kuulub järgmiselt: „Kasari silla ääres Tallinna pool kaldal jookseb veri üle saapa!" Vist oli Jaan omal ajal saarlaste Tõllu sõdimise lugu kuulnud. Mees kippus Tõllu sõjaga vägisi võidu jooksma!

Ettekuulutused viimse päeva kohta

Järve-Jaan on mitmel puhul viimset päeva ette kuulutanud. Tähtsamad sellekohased ettekuulutused on järgmised:

(Järgneb)

Ly Krabi-Parma reisikirju

Õppigem tundma Ontariot!

Ontario Provintsivalitsuse korraldusel üle paarikümne aasta eest etnilisile ajakirjanikele kavandatud pressituurid Ontario tundmaõppimiseks katkestati mõningail vahepealseil aastail, ent Tööstus- ja Turismiminister Larry Grossmani korraldusel taastati uuesti eelmisel aastal ja jatkati tavakohaselt ka tänavu.

1981. aasta turismijuhtlauseks on: „Ontario — your to discover!" ja siinse rahaväärtuse suhteliselt suure langemise tõttu teiste maadega võrreldes loodetakse nii kanadalaste kui ka väljastpoolt-tulnute tõusvat huvi Kanada puhkusvõimaluste vastu.

Seekordne pressituur nimega „Ethnic Editors Tour" oli kavandatud Lõuna-Lääne Ontarioga tutvumiseks, mis rikkalikke ja häid võimalusi annab nii vabaaja veetmiseks kui ka huvitavaid, teadmisirikastavaid ja õpetlikke ekskursioone pakkuda võib õige mitmesuguseilt aladelt.

35 AJAKIRJANIKKU JA 5 SAATJAT

Pressituur toimus bussiga ja algas Ontario Provintsi Parlamendi eest, kus ärasõitjaid Provintsivalitsuse nimel tervitas Minister of Correctional Services Nick Leluk,

soovides reisile õnnestumist ja kahetses, et ta ise kaasa sõita ei saa, kuna tuur on koostatud väga huvitava kavaga ja nädalane ilmaeelteade tõotab parimat.

Meid oli kokku 40 sõitjat: 35 ajakirjanikku ja 5 saatjat, kelle hulka kuulusid tuurijuhid, fotograaf, bussijuht ja ka politseieskort OPP autos, kes meid kogu reisi ajal saatis. Ei olnud meil küll erilist kaitset ega abi vaja, ent tunne sellest oli kindel ja tore ning sõidust vabadel aegadel sekkus meie politseinikust kaitsja sobivalt kogu grupiga.

Ministeeriumi poolt kaasasõitnud tuurijuhiks oli Colin McDonald, kelle õlgadel lasus kogu õnnestunud teekonna asjaajamine, teda abistasid Frank Ayerst ja Etnilise Pressiklubi esimees Vladimir Mauko, kellele see osavõtjana oli juba 17. pressituur.

Tuurist osavõtjad ajakirjanikud esindasid 25 ajalehte-ajakirja ja nad kirjutasid 21 erikeeles, eestlasi oli grupis kaks — mõlemad Toronto eestikeelsed ajalehed olid esindatud.

TORONTO — „HAMILTONI EESLINN"

Esimeseks peatuskohaks oli Hamilton, mida meist küll igaüks kas väga palju või ehk ka veidi vähemgi aastate vältel külastanud on ja mille kohta meie Hamiltoni sõbrad humoorikalt kui suurest südamehellusest väitnud on: „Aga Toronto on ju Hamiltoni agul või eeslinn!"

Nii see muidugi pole ja nii Toronto kui ka Hamilton on ise oma näo ja omapäraga, kaks kaunist Ontario järveäärset linna, mida ühe juurest teiseni häil päevil üle järvesopi nähagi võib.

Ringkäigu teeme Hamiltoni Botanical Gardenis, Rose Gardeni osas, kus kasvab rohkesti roose, mis aga praegu veel ei õitse, ega ole seal näha õitsemas ka midagi muud. Peatus Rock Gardenis olnuks märksa huvitavam, seal on taimede valik mitmekesisem ja alles paar nädalat tagasi, kui seal viimati käisin, oli Rock Garden lausa õitemeres.

Hamiltoni elanikearv on 453,000 ja ta peatähtsus seisneb terasproduktsioonis, milles ta on üks suuremaid tsentrume terves P.-Ameerikas. Aga ka kultuurikeskused ning arhitektuuriliselt huvitavad uusehitused pälvivad kindlasti tähelepanu, nagu seda on paarikümne aasta eest ehitatud raekoda (City Hall), mille sisekaunistuses mängib suurt osa Indiast toodud tiikpuu ja välisseintena Georgia marmor. Uus konventsiooniaula (Convention Hall), mis on just avamisel, on omapärane, samuti väga moodne teatrimaja Hamilton Place (saal 2200 istekohaga), kus sageli esineb internatsionaalselt kuulsaid esinejaid. Edasi on silmapaistvad Canada Football Hall of Fame — ehitatud jalgpallureist kangelaste mälestuseks — koos omapärase hõbevärvilise kujuga peasissekäigu ees, Kohtuhoone ja Hamilton Art Gallery.

Tutvumissõit läbi linna viib meid mööda nii uutest äridetsentrumeist kui ka King Streeti vanast äriderajoonist, kus asub etnilisi poode ja üks reklaam väidab suurustavalt koguni: „Foods of the World".

Hotellide arvu südalinnas peetakse vajadusele vastavalt liiga väheseks, küll aga hakkab hiljem silma üks väga moodsa luksushotelli moodi ehitus, mille kohta seletatakse:

„Oo jah, see hoone on ehitatud kahe aasta eest, privaatsust on seal palju ja isegi toit on esmaklassiline, see on nimelt meie uus ja ülimoodne vangla."

JÕUKAD ELAVAD „MOUNTAIN'is"

Linnaosa, mis asub künka otsas, kutsutakse „Mountain". Seal leidub jõukaid kodusid, vaade all-linnale on võrratu ja õhureostumine on vähene, kuigi õhuselgusel alla vaadateski ei näi midagi viga olevat ja selgituseks nimetatakse, et Hamiltoni hirmuäratav pollutsioon, milles terasevabrikuid süüdistatakse, on igati liialdatud.

Mäepealses linnaosas etnilisi gruppe elab vähem, nende asukohad on rohkem allpoolseis elurajoonides, kus etnilisi kirikuidki näib olevat ohtrasti, nii on otse ligilähedal serblaste, poolakate, ukrainlaste, itaallaste (suurem osa on neist saabunud Sitsiiliast) ja teiste kirikuid, mis on vaid osake Hamiltoni üle 250-nest pühakojast.

Õppeasutusist on tuntuim McMaster University; läbime ülikooliala terve hulga õppehoonetega, milledest välimuselt vabrikutaoline hoone jääb meelde selletõttu, et ta on hoopis õppe-haigla ja tuntud mitmesuguste uudsete katsetuste tõttu.

Stoney Creek on Hamiltoni sõsarlinn, jätab võrdlemisi tavalise ja ehk koguni igava mulje, väljapaistvaks osutub „Battle of Stoney Creek Monument" lahingu mälestuseks aastast 1813, mis kestis vaid pool tundi ja milles ameeriklased inglise sõjaväele üllatuspealetungil kaotasid.

KA HAMILTONIS ON KARAVAN

Parke leidub Hamiltonis rohkesti ja Gage Pargis peetakse tänavu juba 11. korda 27. juunist kuni 1. juulini Toronto Karavanile sarnane „It's Your Birthday Canada" pidustus, millele loodetakse üle 400.000 külastaja (eelm. aastal oli 350.000) ja millest ümbruskonna 40 erinevast etnilisest grupist osa võtab 23 n.n. „Heritage Communities" demonstreerides oma kultuurilisi erinevusi, rahvatantse ja muud ning pakkudes oma rahvustoite. Eestlaste nime kahjuks pidustusiks väljaantud pressiteate hulgas ei esine, küll aga sakslased, ungarlased, ukrainlased j.t. Pidustuste motoks on „Õppigem tundma kaas-kanadalasi!" ja ülistuseks Hamiltonile „It is a great place to live, great place to visit", nagu seda meile selgitas Hamilton-Wentworth audio-visual etendus.

Lahtshiaegsel külaskäigul Hamiltoni Pressiklubisse on vastuvõtjate hulgas ka eestlane Härnald Toomsalu. See teeb esimese reisipäeva kuidagi üllatuslikult soojaks ja koduseks.

Kuna Hamilton on teraselinn Dofasco ja Stelco suurvabriku ega, siis üheks pressituuri kõrgpunktiks on kahtlematult külastus Stelco terasetehasesse.

Mulle isiklikult oli see kui *ohtumine kunagise tuttavaga, ühe ammuidanenud soovi täitumine, milles arvasin endal pisut teadmisi olevat. Nimelt mitmed head aastad tagasi, kui mu vanim poeg Toronto ülikooli insenerina lõpetamas oli, siis tegi ta oma viimase suvepraktika ja kirjutas oma lõputöö Stelco vabrikust. Minu ülesandeks oli see uurimus kirjutusmasinal ümber tippida, millest arvasin pärast lõputut numbrite ja matemaatiliste terminite vallas ümbereksimist ka terakese teadmisi leidvat ja pisutki arusaavat selle ettevõtte suurusest ja tööprotsessist. Nüüd olin siis ise seal.

(Järgneb)

* Kui talle selgeks sai, et elul ei olegi mõtet, elas ta endiselt edasi, ainult aega oli nüüd rohkem, seda ei kulunud elu mõtte otsimisele.

Arvo Valton

Kutse rahvale

ONTARIO ÜTLEB TERETULEMAST TEMA MAJESTEEDILE KUNINGANNA ELIZABETHILE KUNINGANNA EMALE

Tulge ja aidake pühitseda Tema Majesteedi kuninganna Elizabethi kuninganna ema kuninglikku külaskäiku Ontariosse Queen's Pargis, Torontos

(College Street ja University Avenue)

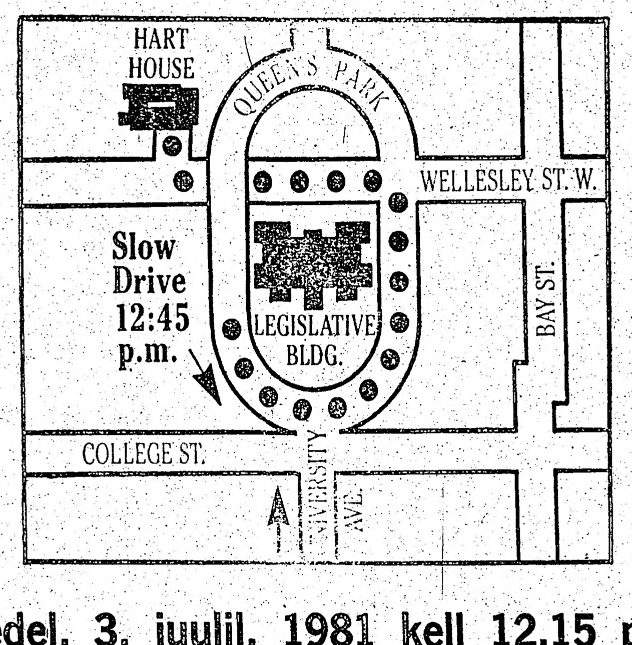

Reedel, 3. juulil, 1981 kell 12.15 p.l.
Ametlik treremoonia sõjaväeliste auavaldustega

William G. Davis
Premier

Thomas L. Wells, Minister
Intergovernmental Affairs

● Svenska Dagbladet on kahes artiklis tutvustanud viimase aja proteste Eestis. Esimises artiklis toodi muuhulgas ära väljavõtteid 40 kultuuritegelase protestist Eesti venestamise vastu. Teises artiklis tutvustati salajasi venestamisplaane, millele eesti kompartei juht Karl Vaino on alla kirjutanud. Nii apell kui venestamisplaanid on varem Eesti Päevalehes täies ulatuses avaldatud ja Svenska Dagbladet nimetab ka EPL-i allikana oma andmetele.

● Göteborgis olev EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi kogudus organiseerivad huvireisi Rooma. Sõit algab 18. mail Göteborg-Landvetteri lennuväljalt SAS regulaarse lennukiga vahemaandumisega Kopenhaagenis. Roomas peatutakse Birgitta õdede kloostri võõrastemajas esimesed viis päeva. Sellele järgnevad külaskäigud Florensi, Ravennasse ja Assissi. Reisi teostamiseks on vajalik 25-st isikust koosnev grupp.

Eestiaineliste raamatute kataloog Inglismaal

Mai lõpul ilmus Inglismaal „Catalogue of Books and Periodicals on Estonia in the British Library Reference Division", mille on kokku seadnud Salme Pruuden. Raamatus on 309 tihedalt trükitud lehekülge ja sisaldab teoste ja autorite nimesid raamatuist ja ajakirjadest, milles käsitletakse Balti riike ja eriti Eestit. Balti riike hõlmatakse üldiselt, kuid Eestit, maad, rahvast, põhiseadust ja valitsust, arheoloogiat, ajalugu, kirikut, usku, haridust, keelt, rahvaluulet, kunsti, raamatuid, arhitektuuri, teatrit, muusikat, põllumajandust, kaubandust, tööstust, rahandust, arstiteadust ja sporti üksikasjalikumalt. Kõik need peatükid jagunevad alajaotusteks, kus mainitakse mitmesugustest rahvustest autoreid ja kui paljudes keeltes nende teosed Eesti kohta on kirjutatud, alates keskajast kuni praeguse ajani, kaasaarvatud ka Eesti okupeerimine.

Salme Pruuden kogus materjali oma teosele Briti Raamatukogust, mis on üks maailma suuremaid, kus riiulite pikkus on 110 miili ja raamatuid mitukümmend miljonit. Mag. S. Pruuden algas selles hiigelraamatukogus oma teaduslikku uurimistööd 1975. a. veebruaris ja pärast viieaastast tööd suutis selle lõpetada usuteadlase mag. Salme Aareandi abiga. Kahekesi töötades jõudsid nad 16 kuuga töö lõpetada.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1602, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8/3-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
55 Queen St. East, Ste. 1403
Toronto, Ont. M5C 1R6
Tel. 364-6761

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE
HOGAN GM
Chev Olds Limited
5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9
PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Chevette	Malibu	Corvette	Delta Eighty Eight
Monza	Impala	Omega	Ninety Eight
Citation	Monte Carlo	Cutlas	Toronodo
Camaro	Caprice	Oldsmobile	Chevy Trucks and Vans

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

RATAS OPTIK
TELEFON 535-6252

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 465-6251
SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd

„VABA EESTLANE" on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 30. juunil 1981 — Tuesday, June 30, 1981

KIREV MAAILM

HELSINGI — Soomes uuritakse pidevalt sauna mõju inimese tervisele. Tuleval suvel korraldavad Soome Sauna-Selts, Joensuu ülikool, Põhja-Karjala suveülikool, Soome Kirjanduse Seltsi rahvaluulearhiiv, Soome Koduuurijate Liit ja kohaliku Rantasalme kihelkond saunakultuuri päeva. Selle kavas tutvustatakse soome sauna ja kasutamisviise, samuti saunas käimise teaduslikke aspekte. Saunakultuuri päevadele kutsutakse rohkesti ka välismaalasi, et soome sauna tutvustada. Üheks osaks on sauna osa soome kirjanduses ja kujutavkunstis.

TURU — Turu toomkirikukogu on vabastanud Perttelei kirikuõpetaja Toivo Niinivirra kolmeks kuuks kirikuõpetaja ametitalituste pidamisest, kuna ta on ametitalitustel kasutanud sobimatut keelt ja solvanud koguduse liikmeid ja nõukogumehi. Kirikuhärra on ülekuulamisel öelnud, et kirikukoor koosnevat joodikuist ja hooradest. Kirikuvalitsuse sekretäri ta on nimetanud klauniks.

HEIDELBERG — Joseph Goebbelsi, Adolf Hitleri propagandaministri romaan „Michael — A German Destroy" tuuakse dramatiseerituna lavale Heidelbergi Stadttheatre'is. Lugu on ühest noorest, kelle elu muutus pärast kohtumist Hitleriga. Goebbels kirjutas raamatu 20-ndais aastais, aga see ilmus alles jaanuaris 1933, kui Hitler sai kantsleriks.

HELSINGI — Umbes 70.000—80.000 soome abielupaarile on lapsetus probleemiks. Need arvud on saadud uurimusega, mis tehti kolme aasta eest. Uurijate arvates on ainult väga väike osa ise valinud lapsetuse. Umbes 30%-il last soovivaist paaridest on põhjus mehe juures. Paarilkümnel protsendil võivad põhjused olla psüühilised, kuna füüsilisi põhjusi pole leitud.

GÖTEBORG — Halvasti läks ühel autovargal Göteborgis, kes juhtus nägema politseiautot, mis niisama ringi sõitis. Mees kohkus ja tegi järsu pöörangu — mispeale roolilukk ootamatult uuesti hakkas töötama, lukustades esirattad otseasendisse. Ja kogu ekipaazh põrutas vastu kaljuseina. Sellepeale oli politseiauto muidugi silmapilk kohal, et abi anda. Kuid ühtlasi avastati ka, et auto oli „laenatud".

BREEMEN — Breemeni vandekohus langetas ühe 23-aastase tudengi vastu omasuguse otsuse, kes oli keeldunud teenimast sõjaväes. Kuna tudengil oli autosõiduluba, siis nõudsid kohtunikud loa äraandmist, kuna ka autoga võib surmata inimese. Et tudeng polnud nõus juhiloast loobuma, lükkas kohus tagasi ta avalduse sõjaväeteenistusest vabastamiseks...

EAGLE POINT — Oregoni kooliõpilased on ähvardnud alustada streiki kui uusi määrusi ei pehmendata. Nimelt on kooli rektor, nähes liialt kaisutamisi ja suudlemisi kooli ajal, keelustanud suudlemise. Koolis olevat viiskümmend paari, kes harrastavat kuni 30-se kundilisi suudlusi. Umbes 300 õpilast tuhandest läksid tundide ajal välja miitingut pidama suudluskeelustamise vastu.

MIAMI — Esimene alastikultuurlaste kondominium avati Paradise Lake ääres, Floridas (Tampa lähedal). 281 korteriüksust müüdi hinnaga $21.500—65.000. Võõrastele on selle korterimaja maa-alale pääs piiratud, kuna sealsete basseinide, tenniseväljakute ja muude mänguplatside ümbruses liiguvad inimesed aadama- ja eevaülikonnas. Alastikultuurlaste korterimaja asutaja Fred Bischoff ütleb, et nõudmine korterite järele oli niivõrd suur, et need müüdi ära lühikese ajaga. Ettevõtja kavatseb nüüd uut alastikultuurlaste kondominiumi asutada.

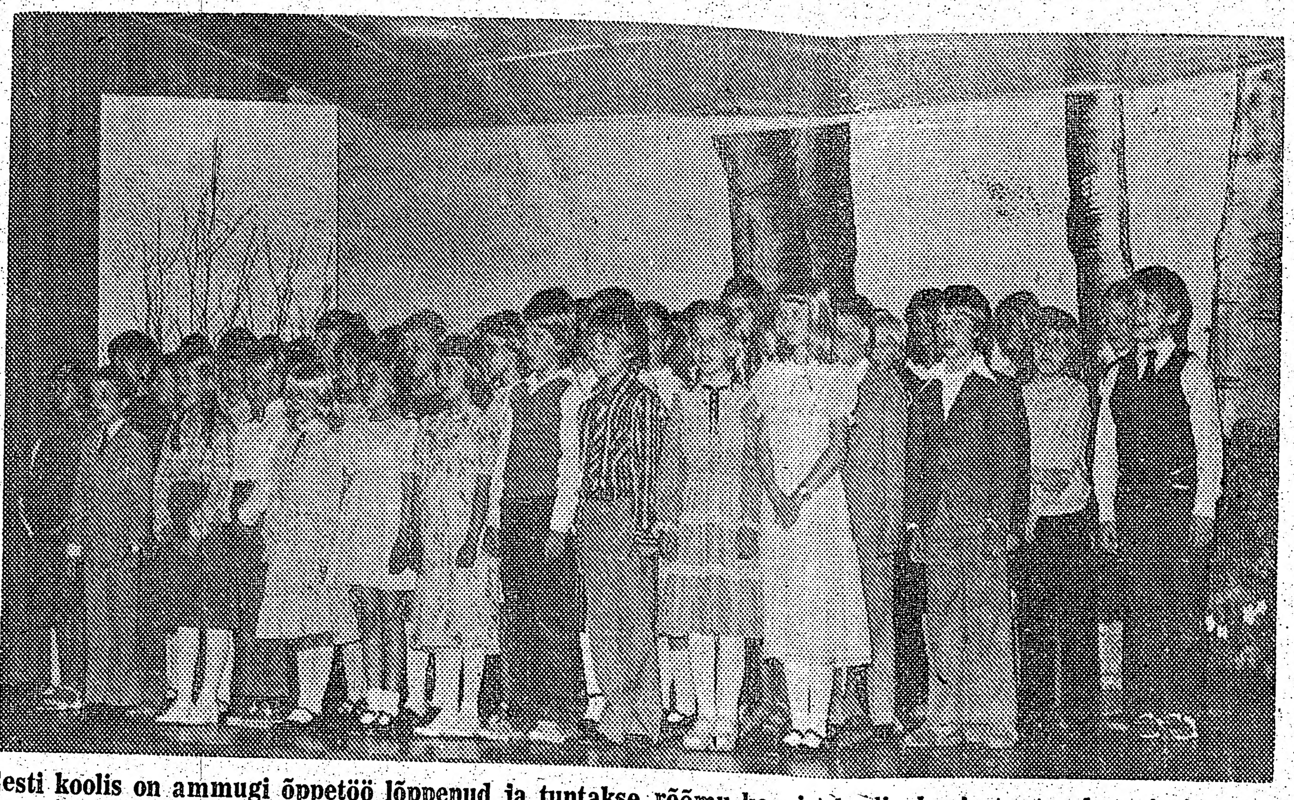

Eesti koolis on ammugi õppetöö lõppenud ja tuntakse rõõmu kaunist koolivaheajast, et puhata ja jõudu koguda ning sirguda järgmiseks õppeaastaks. Pildil aga kooli õpilaspere laulmas kevadisel emadepäeva aktusel.
Foto: Vaba Eestlane

Tartu - Pihkva rahuleping 1509

Jooksikud ja orjad võetagu kinni ja toodagu kohtu ette üleandmiseks

I

Sain Bremeni ülikooli Liivimaa arhiivist, kus mul oli võimalus vastavate originaali tõlgetega tutvuda 1979. aastal, algmaterjali ajalooliseks uurimistööks. Kuigi see ei puuduta eestlasi otseselt muuna kui vaid orjadena, keda piiri ületamisel tuli tapiga tagasi saata, on see omapärane dokument küllaltki huvitav meie maa saatuse seisukohast.

Viieteistkümnenda sajandi lõpul algas Mongoolia maailmariigi lagunemine ja Moskva tõusuaeg. Kauaaegne rivaliteet Moskva ja Novgorodi vahel lõppes Moskva võiduga. Sajandi vahetusel kaotas Novgorod nii nagu Pihkva ja mõned teised Vene linn-riigid, oma iseseisvuse. Slaavi linn-riikide hävingus sündis uus Vene maailmariik. Tsaar Ivan III ja tema poeg Vassili III olid korduvalt sõjas nii tatarlaste kui ka leedulastega ning ajasid agressiivset võimupoliitikat Baltikumis.

Pärast Novgorodi Moskva alla langemist oli Liivimaa orduriik täbaras olukorras, sest vanad rahulepingud kaotasid maksvuse ja Moskva ähvardas sõjaga. Orduriik soovis otsest rahulepingut oma uue naabriga, kuid Moskva keeldus. Moskva omalt poolt nõudis (1503. aastal), et orduriik sõlmiks lepingud Pihkva ja Novgorodiga, ning et Tartu piiskop ja Pihkva teevad omavahelise erirahulepingu. Sarnane poliitiline manööver tegi Tartu piiskopi üheõiguslikuks ordumeistriga.

Orduriik püüdis igasugustest erilepingutest hoiduda, kuna see oli sisepoliitiliselt kahjulik. Ordumeister protesteeris, rõhutades et Liivimaal saab rahu Pihkva ja Novgorodi lepingute raamides kindlustatud ning Tartu piiskopi ja Pihkva vaheline erileping on ülearune.

Moskvas ei tehtud sellest mingit saladust, et Tartu-Pihkva vaheline leping on teisejärgu tähtsusega, aga Ivan III jäi oma nõudmise juurde ja Ordumeister oli sõja kartusel sunnitud järele andma. 1503. aastal sõlmiti esimene Tartu- Pihkva vaheline rahuleping kuueks aastaks. Kahjuks on see dokument kaduma läinud, kuid on säilunud järgneva 25. märtsil 1509. aastal allakirjutatud Tartu-Pihkva vahelise erilepingu tekst. Käesolevad paragrahvid on 1509. aasta erilepingu sisust:

1. See dokument on koostatud Jumala tahtel ja Vene tsaar Vassili käsul neljateistkümneks aastaks.

2. Tartu piiskop lubab tagastada kõikidele vene õigeusu kuuluvatele isikutele nende vanad õigused (seega usuvabaduse ja kinnisvara omamise õiguse juba varem tehtud lepingu alusel).

3. **Pihkva lubab hoiduda sõjast Tartu piiskopiga ja mitte tungida Tartu piiskopi sisevetesse ja maa-alale.** Samuti lubab Tartu piiskop temale alluvatel keelata Pihkva vetesse ja maa-aladele tungimise.

4. Selle lepinguga nõustuvad mõlemad pooled vanu vetepiire tunnustama ja ainult oma pool piiri kalastama. Nii venelastel kui ka sakslastel on Izmenes (Räpina küla kohal, kus Peipsi ja Pihkva järvede vahelises kitsuses püüti võrkudega tindikalu) jää pealt keelatud võrkudega kalapüük. Tormide tõttu üle piiri sattunud kalureid ei tohi piiri rikkumises süüdistada ja neid tuleb takistamatult tagasi minna lasta.

5. Juhul kui Tartu piiskopile alluvad elanikud tungivad Pihkva maa-alale, siis on Pihkva vürstil või tema esindajal õigus nõuda kohtumist Tartu piiskopiga või tema esindajaga.

Vahejuhtumite uurimine toimub ühiselt, kusjuures kohtunikkudeks on mõlema poole esindajad, kes valvavad lepingu tingimuste täitmise üle.

Ebaseaduslikud piiriületajad pääsevad esimene kord ainult hoiatusega, aga siis kui nad on järjekordselt piiri ületamisel tabatud, mõistetakse nad surma.

6. Pihkva kaupmeestel on lubatud igal pool Tartu piiskopi maa-aladel vabalt liikuda, nii maal kui ka vetel, kaasaarvtud Emajõgi. Kaupmeestel on lubatud läbireis Tallinna, Narva ja Riiga. Nendel on lubatud igal pool kõiki kaupu müüa ja osta. Samuti on nendel lubatud kaupa keldritest müüa. Kanepit ja lina on lubatud otse paatidelt müüa. Tartu piiskopi aladel ei tohi nõuda mingit tolli, maksu ega pearaha.

Samuti on sakslastel Pihkva aladel kaubitsemise ja liikumise vabadus

ja nendel on lubatud müüa ja osta igasugust kaupa, väljaarvatud soola. Sakslased ei tohi Venemaale soola sisse vedada.

Ka on nendel keelatud savipottide ja savinõude tootmine ja müük. Nad on kohustatud maksma 4 lübishe (Ferdings) kaalu maksu oma kaupade turustamisel.

7. Sakslastel on keelatud Pihkvas vaha tegemine, väljaarvatud kaubaproovide võtmisel.

8. Rahulepingu alusel vabastatakse kõik vahistatud kaupmehed koos oma kaupadega. Ka nende kaupnikkude kaup, kes vangis on surnud tuleb Pihkvale tagastada ja juhul, kui see on võimatu, siis on Tartu piiskop vastutav, et kauba eest tasutakse rahas.

9.—10. Kõik süüdistused alla 10 Pihkva rubla väärtuses, nii Pihkva kui ka Tartu aladel, langevad kohaliku kohtu alla, aga juhul kui süüdistused ületavad 10 rubla, siis võib süüdistatava vahistada ja asi läheb erikohtusse.

Erikohus moodustatakse Pihkva vürsti ja Tartu piiskopi esindajatest ja selle kohtu otsused on lõplikud (ei ole edasikaebamise võimalust).

(Järgneb)

Khomeini vallandas Bani-Sadri

Võim Iraanis täielikult islami fanaatikute käes

TEHERAN — Iraani diktaator ajatollah Khomeini vallandas ametlikult president Abolhassan Bani-Sadr'i, kes mõningate andmete kohaselt on põgenikuna saabunud Egiptusesse, kuna Teherani tänavatel möllanud islami demonstrandid nõudsid tema hukkamist. Egiptuse valitsus keeldus esialgu Bani-Sadri Egiptusesse põgenemisele kinnituse andmisest, kuid mõningate andmete kohaselt saabus ametist vallandatud ja põlu alla sattunud Iraani president Kairosse möödunud pühapäeval.

Ajatollah Khomeini drastilised sammud president Bani-Sadri kohtlemisel on äratanud diplomaatilistes ringkondades üldist imestust, kuna Bani-Sadr andis omal ajal Khomeinile Pariisis oma korteris peavarju.

Bani-Sadri vallandamisega on Iraani juhtimiselt kõrvaldatud kõik mõõduka hoiakuga poliitikud

ning absoluutne võim on läinud fanaatiliste islami vaimulikkude kätte.

Oma viimaste vastaste likvideerimiseks on vaimulikud taas käiku rakendanud oma tapameeskonna, kuna viimaste päevade kestel on „kontrrevolutsionääridena" hukatud 23 inimest,

nende hulgas ka üks prominentne näitekirjanik ja luuletaja, kes oli tuntud suure shahhi vastasena ja mängis aktiivset rolli tema kukutamisel.

Sündmuste kalender

● Laupäeval, 4. juulil kell 5 p.l. Seedrioru lastesuvekodus „Suviharі 1981".

● Laupäeval, 8. augustil Moonstone'is Killamänugud '81.

Tänuavaldus

Toronto Eesti Püssi & Püstoliklubi juhatus avaldab õnnestunud laskevõistluste puhul tänu Tallinn Festivali juhatusele, eriti esimees Jaak Järvele, toetuse ja mitmekülgse abi eest. Tänu kuulub ka võistluse kohtunikele J. Reinoja, A. Kontus, J. Vares, A. Oiling, H. Kivi, A. Kütti ja A. Tinits ning kõigile võistlustest osavõtjaile.

Velle veste

Kilde ajaloo tuhast (4)

On nagu saatuse pilge, et Hitler, kes soovis ja püüdis vältida võitlust Inglismaa, ning USA-ga, hoides silme-ees peaeesmärgina ainult kommunismi hävitamise, ning nende valduses olevate alade arvel „eluruumi" võitmise Saksamaale, kaotas „mängu" lõpuks peamiselt selletõttu, et Lääneriigid liitusid bolshevismiga ühisrindeks.

KENNAN'i HOIATUS

Kui Churchill, kohe pärast sõjategevuse algust Idas, esines raadiokõnega briti rahvale, siis ta teatas, et Inglismaa on otsustanud hitlerliku rezhiimi hävitada iga hinnaga,

ning kutsus üles kõiki vabu ja demokraatlikke rahvaid ja riike selle võitlusega ühinemiseks, ning andma Nõuk. Liidule „kõikvõimalikku abi."

Seegi oli saatuse ja ajaloo paradoksaalsus!

Ühenduses selle kõnega, kirjutas USA saadik Berliinis, G. Kennan, ühele oma sõbrale Washingtoni välisministeeriumi, järgmised märkimisväärsed read:

„Mulle näib, et nii (nagu Churchill tegi) öelda „teretulemast" Venemaale, kui kaasliitlasele vabamaailma demokraatia kaitsel, see kutsub paratamata esile eksi-arusaamist meie endi positsioonist, ning annab Saksamaa sõjapingutustele, moraalses mõttes neile nii hädavajaliku, võimaluse aupaisteks. Ma ei näe, kuidas me sellisesse koostöösse astudes suudaks vältida endi identifitseerimist kaasaitajana Venemaale, Balti riikide hävitamisel, Poola ja Rumeenia tükeldamisel, religiooni purustamisel kogu Ida-Euroopas,

ning totaalse rezhiimi sisseviimisel (nendele aladele), mis on kaugel demokraatiast, on kardetud, põlatud ja vihatud vabadustarmastavate miljonite poolt."

MIS PIDI SAAMA MOSKVAST JA VÄIKERIIKIDEST

Vaimustatud saksa armee esialgsest kiirest ja fantastilisest edust idarindel (milleks oli palju aidanud kaasa punaarmee ettevalmistamatus, „tänu" Stalini kahele suurele eksisammule), hüüdis särava-näoline Hitler septembri alul, 1941, oma abilistele ja kaastöölistele:

„Mõne nädala pärast oleme Moskvas! Selles pole kahtlust. Ja siis tahan ma purustada selle neetud linna — täielikult! Ning selle asemele luua kunstliku järve, (öist) taevast valgustava illuminatsiooniga keskel!... Moskva nimi peab kaduma kaardilt alatiseks..."

★

Oma kõnes parteijuhtidele, 1943 a. sügisel, Berliinis, avaldas „Suur-Saksa" diktaator selgesõnaliselt, mis plaanid temal olid Euroopa väikeriikide kohta, pärast sõja võitmist:

„Kõik see praht", ütles ta, „mis väikeriikide näol on eksisteerinud Euroopas, tuleb likvideerida. Ja niipea, kui võimalik. Meie võitluse eesmärk peab olema ühendatud Euroopa loomine. Ainult Saksamaa on võimeline sellist Euroopat organiseerima."

Ei nõua suurt ettekujutust, et arvata, mis oleks oodanud Baltikumi, kui isegi Prantsusmaa oli plaanis ettenähtud vaid „täielikult vasall-riigina"! Kuigi Hitler lootis seda saavutada rahulikul teel, oli tal osutus valmis, kasutada vastuhaku korral „armutult relvade jõudu", et prantslasi allasuruda oma tahtele.

ROSENBERG'i LUHTUNUD NÕUANNE.

Nagu John Toland'i biograafilisest raamatust Adolf Hitlerist veel selgub,

oli Alfred Rosenberg'il (Eestis sündinud baltisakslane ja nagu Hitler'gi, „tõelisele isamaale" ümberasunu, kes 1941. aastal määrati okupeeritud „Ida-alade riigiministriks") palju taibukam arusaam ja kavalam idee sakslaste poolt vallutatud maade ja rahvaste kohtlemise ja valitsemise osas, Ida-aladel, kui kellelgi teisel parteis.

See nähtub õige pikast ja põhjalikust memorandumist, mis ta selles küsimuses Hitlerile saatis. Selles ta kõigepealt püüdis viimast veenda, et vallutatud alade rahvaid tuleb kohelda pigem „anti-stalinistidena", kui Saksamaa vaenlastena! Seljuhul võtavad nad sakslasi vastu vabastajatena bolshevismi türanniast, mida nii kergelt ei unustata. Võiduks Idas on vajalik „miljonid antikommunistid võita liitlasteks oma poolele", ning kohelda neid liberaalselt, sest vastasel korral nad muutuvad ohtlikeks vaenlasteks seljataga. Igat rahvast tuleb selleks kohelda individuaalselt, erinevalt. Ukrainale, näiteks, tuleks kohe anda iseseisva riigi staatus, kuid liidusolevana Saksamaaga, Kaukaasiat tuleks aga valitseda sakslaste poolt otseselt.

Nagu teame, Hitleri enda, kui ka tema juures hoopis suurema mõjuga Himmler'i ja „tõusva tähe", Bormann'i arrogantne teistest üleoleku maania, jõuga allasurumise taktika, ning antipaatia Rosenbergi isiku vastu, viisid just selleni, mille eest viimane oli hoiatavalt manitsenud...

MUSSOLINI INGLASTEST.

Pärast Müncheni „Nelja Suure" konverentsi, mis lõppes Hitleri ja ta liitlase, Itaalia diktaatori, võiduga, oli Mussolini nii alahindavas arvamises inglastest,

et ühel õhtusöögil oma väimehe ja välisministri krahv Ciano'ga, ütles ta viimasele pool-naljatavalt, pool-tõsiselt (Ciano päeviku märkmete järele):

„Maal, kus loomi austatakse selliselt, et neile luuakse hospitale ja surnuaedu, ning papakoidele ja koertele jäetakse pärandusi — seal võid sa olla kindel, et dekadents on rahvasse ajanud juured kindlalt ja sügavalt sisse..." Selles punktis oli Hitler'il üsna erinev vaade, kui ta 3 aastat varem peaaegu imetledes oli lausunud: „Suurepärased sellid need inglased — isegi, kui nad valetavad, teevad nad seda suure joonega. Mittesugugi nii, nagu nood neegerlikud prantslased!"

Iisrael võimeline kiiresti produtseerima tuumapomme

Endine välis- ja kaitseminister Moshe Dayan paljastab

JERUUSALEMM — Iisraeli endine välis- ja kaitseminister Moshe Dayan mainis televisioonis antud intervjuus, et Iisrael on võimeline kiiresti produtseerima tuumapomme kui Araabia riigid jõuavad oma ettevalmistustega tuumapommide valmistamiseni. Dayan ütles, et Iisrael ei taha esimesena Kesk-Idas hakata valmistama tuumapomme, kuid ta ei jää ka hiljaks kui nende produtseerimine vajalikuks osutub.

Iisraeli mõjuvõimsama poliitikuna tuntud Dayan kinnitas avameelselt, et Iisrael ei kavatse kunagi kasutamisele võtta tuumarelvi,

kuid see pilt võib tunduvalt muutuda kui sellistel juhtudel nagu Iraagi presidendil Saddam Hussein'il ja Liibüa juhil Mummar Qaddafi'l on need relvad.

Arvatakse, et Iisrael hakkas tuumapommide valmistamiseks ettevalmistusi tegema juba seitse aastat tagasi. Moshe Dayan, kes loobus välisministri kohast 1979. aastal, oli Iisraeli kaitseminister 1967. aastast kuni 1974. aastani

ning on tõenäoliselt põhjalikult kursis Iisraeli riigikaitseliste ettevalmistustega ja saladustega.